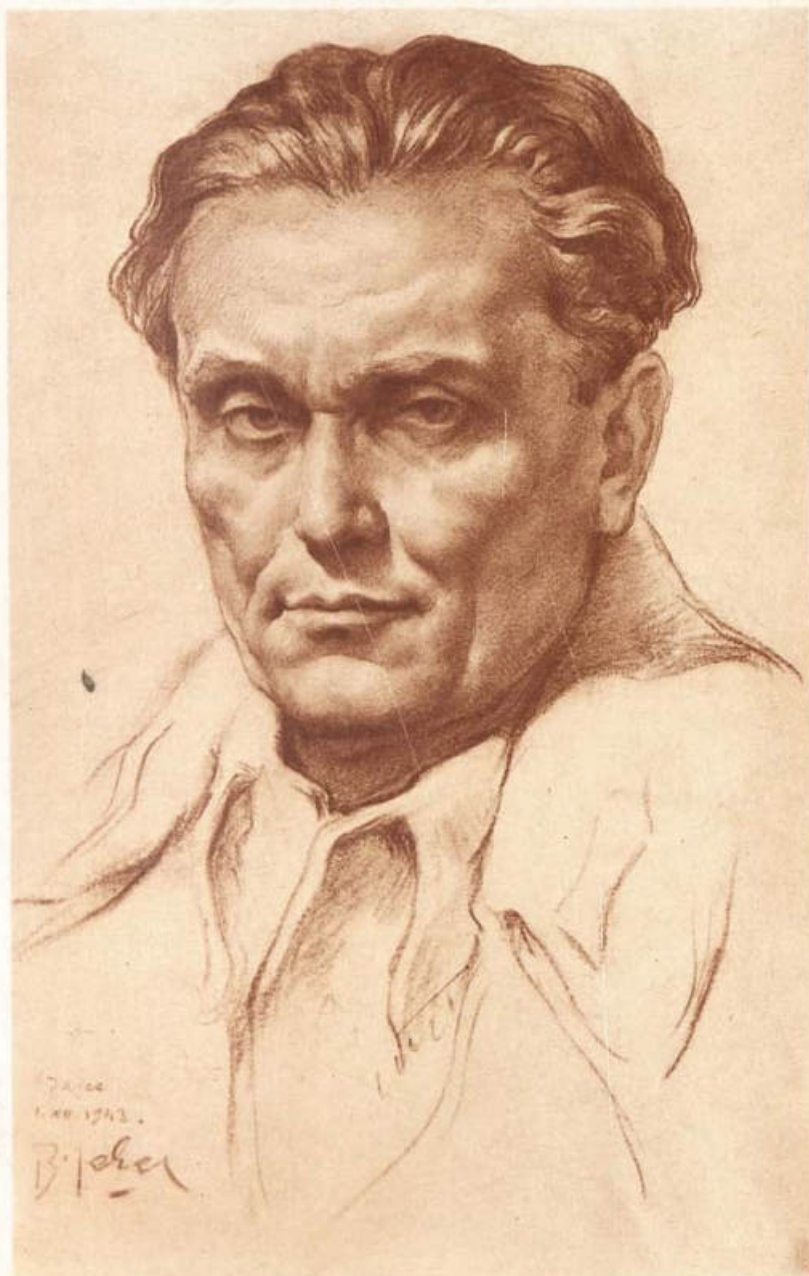

TITO
MISAO
REČ I
DELO

IZLOŽBA ARHIVA JUGOSLAVIJE I VOJNO-ISTORIJSKOG
INSTITUTA U SARADNJI SA DOKUMENTACIJOM SKUP-
ŠTINE SFRJ, ODELJENJEM ZA ARHIV I DOKUMENTACI-
JU PREDSEDNIŠTVA CK SKJ, SLUŽBOM ZA DOKUMEN-
TACIONE I ARHIVISTIČKE POSLOVE SSIP I ARHIVOM
SSUP

Za izdavača
Dr Sida Marjanović

Urednik
Božidar Bojović

Beograd, maj 1980.
Arhiv Jugoslavije, Vase Pelagića 33.

TITO — MISAO, REČ I DELO

Autor izložbe i kataloga
Živojin Spasić

Saradnici

Borka Božović
Mirjana Milenković
Desanka Popović
Anka Petrović
Radomir Milić
Natali Matić
Slavica Mijatović
Vera Pajić
Josip Pakai

Umetnička oprema plakata i kataloga

Bora Stanojčić,
akademski slikar

Na naslovnoj strani

Božidar Jakac: „PORTRET MARŠALA TITA, 1943.”

Štampa

„Forum”, Novi Sad
Tiraž: 1000 primeraka

BORBA ZA PARTIJU
PROTIV FAŠIZMA — STVARANJE NARODNOG FRONTA
STRATEG RATA I REVOLUCIJE
BORBA ZA NOVU JUGOSLAVIJU
BORBA ZA MEDJUNARODNO PRIZNANJE
SOPSTVENIM PUTEM
FABRIKE RADNICIMA
KONCEPCIJA OPŠTENARODNE ODBRANE
SVET BEZ BLOKOVA
DA MIR VLADA SVETOM

Titova misao, riječ i djelo opus su velikog revolucionara i vizionara, predvodnika generacija koje su nadmašile prošlost, izborile slobodu i, gradeći novo društvo, osnažile vjeru u socijalizam i marksizam kao kreativnu teoriju i praksu.

Gotovo jedno stoljeće je Josip Broz Tito krčio puteve i prelazio raskršća ovog vremena. Krstario je od seoske izbe do zanatske radionice, od domaće fabrike do savremenih industrijskih pogona tadašnje Evrope, od K. und K. kasarne do poprišta prve socijalističke revolucije, od sindikalnog štrajka do suda za zaštitu kraljeve države, od robijašnice do Komunističkog univerziteta, od anonimnih partijskih adresa do šuma i gudura naše zemlje, od Užica, Bihaća i Jajca do Napulja, Moskve i Beograda, od jugoslovenskih meridijana do mnogobrojnih mjesta na svim kontinentima ove planete.

Metalac Broz — partijski aktivista, revolucionar Valter — generalni sekretar Partije, Tito ucjenjeni čovjek sa fašističke potjernice — vrhovni komandant Oslobodilačke vojske uzorni strateg i maršal, prvi predsjednik svoje socijalističke zemlje — prota-

gonista samoupravljanja, nesvrstavanja, veliki državnik savremenog svijeta — čovjek epohe.

U kontinuitetu kakav historija nije zabilježila, u svakoj zamisli, u svakom poduhvatu istrajavao je i bivao sveobuhvatniji, poštovaniji i veći. Jasnoća njegove misli, jednostavnost njegove riječi i plodotvornost njegovog djela osvajala je savremenike. Ispunio je srca svoga naroda hrabrošću, ponosom i povjerenjem u ostvarljivost zajedničkih ciljeva.

Iz godine u godinu uz njega su se svrstavale i neprekidno rasle kolone njegovih saboraca i sljedbenika. Zbratimljeni i postrojeni uz Tita, njegova klasa, partija i narod slijedili su ga od ratišta do poprišta izgradnje, od radničkih savjeta do najnovijih zavjeta. I danas nepregledne kolone izražavaju potpunu i dosljednu privrženost svakog našeg čovjeka Titovom putu. Riječi pjesme „Druže Tito mi ti se kunemo . . .“ nekad su izražavale bunt, slogu, uvjerenje u pobjedu i uspjeh, a danas su potvrda opredjeljenja.

Po pravilu su velike zemlje, veliki narodi stvarali historiju i radjali njene velikane. Kroz biće njihovih pojedinaca ispoljavali su se i usmjeravali tokovi historije. Sa Titom su u našem vijeku revolucionarne generacije jedne male zemlje izbile u prvi plan na svjetskoj sceni, ostvarujući prodore u historijsko novo.

Na našim prostorima od iskona su se sretale i sukobljavale različite civilizacije. Tu se podjelila rimska imperija, isturane su zidine na kojima su zaustavljani avarski, otomanski i drugi osvajači . . . Preplitao se orijent sa Evropom, a svi vlastodršci pribjegavali su nasilju. Jedinstvu se težilo negiranjem postojećih razlika, a prva ujedinjena južnoslovenska država, frustrirana unitarizmom, raspala se u prvom naletu krize. Iz svekolikih neđača na ovim balkanskim raskršćima Tito je crpio pouke historije, slušao narodno bilo i razvijao vitalnu viziju opstanka. Naše nasliedjene razlike u kulturama, jezicima, običajima i tradiciji preobrazio je u bogatstvo i snagu.

Socijalističko samoupravljanje, ravnopravnost naroda i narodnosti osigurana federativnim uređenjem, jedina alternativa nekad nametnuta jedinstvu, udružili su interese za zajedničko življenje.

Na ovom istom konceptu Tito je postao pobornik i neimar novih i pravednijih medjunarodnih odnosa gradeći sa istomišljenici-

ma pokret nesvrstavanja. Sa Balkana koji je u istoriji postao sinonim dodira ali i sukobljavanja interesa Istoka i Zapada, prostor preplitanja različite razvijenosti, Tito je na primjeru svoje zemlje ukazao i na puteve razrješavanja odnosa Sjevera i Juga.

Više od četvrt vijeka preduzimao je Tito državničke misije mira. Nalazio je i okupljao sagovornike različitih ubjedjenja i opredjeljenja. Doprinosio je njihovom boljem razumijevanju. Na kraju svoga ličnog puta okupio je najveći samit koji svijet pamti. Tito nije trebalo da ubjedjuje da bi bio uvjerljiv, nije trebalo da ponavlja da bi bio pamćen, nije trebalo da prorokuje da bi postao i budućnost. Svojim iskustvom i mudrošću, državničkim poštenjem i otvorenošću, upornošću i doslednošću stekao je spontano neupamćeni autoritet.

Tito, čovjek iz naroda, bio je jedan a postao je svi. U Jugoslaviji — oličenje slobode, bratstva i jedinstva, samoupravljanja, socijalizma, pregalaštva i gotovosti na čuvanje ostvarenog. U svijetu — simbol mira, pravednijih odnosa, međjusobnog uvažavanja i ravnopravne koegzistencije.

Tito je još za života u velikoj mjeri ispunio istoriju svoga vremena. Ali njegovo ogromno naslijeđe ne pripada samo epohi u kojoj je on djelovao, nego i vremenu u kome danas živimo i koje slijedi.

Organizatori izložbe „Tito — misao, reč i delo” — Arhiv Jugoslavije i Arhiv Vojno-istorijskog instituta u saradnji sa Dokumentacijom Skupštine SFRJ, Odeljenjem za arhiv i dokumentaciju Predsjedništva CK SKJ, Službom za dokumentacione i arhivističke poslove SSIP i Arhivom SSUP — još krajem 1979. godine dogovorili su se da obilježe ovogodišnji Dan mladosti prezentiranjem javnosti odabranih dokumenata, dostupnih u ovom času, kojima bi bar naznačili glavne pravce i faze Titovog stvaralaštva. Svjedočanstva, izvorni dokumenti, grandiozne Titove aktivnosti u svojoj sveukupnosti tek će biti predmet cjelovitog istraživanja. Naučnici će izučavati dalekosežnost Titove misli, snagu i djelotvornost njegove riječi, istorijsku dimenziju djela, a bezbrojni znani i neznani čovjek nalaziće inspiraciju u životu, radu i porukama velikog gradjanina svijeta — našeg Tita.

1. Fotografija

Josip Broz Tito 1928. godine

„Josip Broz Tito“ (monografija), str. 47. „Spektar“, Zagreb, 1977.

2. „NOVOSTI“, Zagreb,
8. novembar 1928.
godine

Faksimil novinskog izveštaja o sudjenju Josipu Brozu, objavljen u listu „Novosti“, 8. novembra 1928. godine

„Novosti“, Zagreb, 8. novembar 1928. godine, broj 314, str. 7.
MRJ, B-387/4

„Ne smatram ovaj sud kompetentnim, već samo sud Partije. Priznajem da sam član ilegalne Komunističke partije Jugoslavije, priznajem da sam radio na širenju komunističkih ideja i propagirao komunizam, te prikazivao kakva se nepravda čini proletarijatu od buržoazije...
Ja sam za svoje ideale spreman žrtvovati svoj život.“

„Novosti“, Zagreb, 8. novembar 1928. godine, broj 314, str. 7.

3. Dokument

„Proglas radnicima, seljacima i siromašnim građanima“, napisao Josip Broz 20/21. juna 1928. godine u Zagrebu.

A-CK SKJ, fond CK KPJ-KI, 28/70

4. Fotografija

Zagrebačka Mjesna organizacija KPJ, pod rukovodstvom Josipa Broza, organizuje demonstracije u kojima učestvuju oko 30.000 radnika, studenata, omladine i građana. U toku demonstracija u gradu se na nekoliko mesta podižu barikade. Policija i konjička žandarmerija napadaju na demonstrante — tri radnika su ubijena, osam studenata i radnika je ranjeno, a preko 100 demonstranata je uhapšeno. Demonstracije su organizovane 21. juna (uveče) 1928. godine.

„Svijet“ br. 2, 4. VII 1928. godine, str. 31.

„Razmišljali smo o tome kako da se spase Partija od frakcionaške more, koja je pritiskala, i kako da se stanje popravi i stvori jedinstvo Partije, koje bi moglo imati ogromnog značaja za snažan revolucionarni razvitak revolucionarnog pokreta u našoj zemlji.“

Iz članka Josipa Broza Tita: „Partija nije sekta“.
NIN, br. 1115, 21. maj 1972. godine, str. 18.

5. Fotografija

Josip Broz Valter (1935) u vreme VII kongresa Kominterne

Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom III, str. 1.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3769
KA-II-2412

PROGLAS

RADNICIMA, SELJACIMA I SIROMAŠNIM GRADJANIMA.

Srbijanska hegemonistička buržoazija na čelu sa dvorskom klikom, koja je ditavu radničku klasu stavila van zakona, koja je zavela krvavi teror nad radnim narodom u gradu i selu, koja je u Makedoniji uvela masovna ubijanja radnog naroda ostvaruje otvorenu GENERALNO-FASISTICKU DIKTATURU

Kada su narodne mase ustale protiv politike trgovine između srbijanske buržoazije na čelu sa dvorskom klikom i Italijanskog fašizma i protiv netužinskih konvencija, sa kojima Engleski bankiri hoće da stvore jedinstveni front protiv SOVJETSKE RUSIJE t.j. protiv prve RADNIČKO-SELJACKE DRŽAVE, beogradske vlastodršci ubijali su goloruki narod. Beogradske vlastodršci sprevedeći pripreme novog imperijalističkog rata i GENERALNO-FASISTICKU DIKTATURU, nezadovoljavaju se ni ovim mamlučkim parlamentom koje ga su dosada trpili. Njima smeta i S.D. Koalicija, koja se "bri" samo sa komadić vlasti. Beogradske vlastodršci rešili su da fizički unište i tu opoziciju.

Radikalno-demokratski rasbojnici na čelu sa dvorskom klikom na barbački način ubijaju opozicione radnike. Ovim rasbojničkim ubijanjem u tekoo svanoj narodnoj skupštini dvorska klika da je do znanja radnom narodu sviju naciju kako Hrvatskim seljacima, koji traže sniženje poreza, tako i srbijanskim seljacima koji traže uništenje zelenaških dugova, da ču svaki njihov pokušaj za otvorenje svojih ciljeva i zahtjeva ugušiti u krvi. Ovim ubijanjima ta klika da je signal za OBJAVU GENERALNO-FASISTICKE DIKTATURE i ZA PROSJEČENJE REŽIMA MASOVNIH POLITIČKIH UBISTAVA, koji već dugo vremena vlada u Makedoniji na ditavu zemlju.

Ovi događaji još jedno su dokazali da politika pušenja pred dvorskom klikom i politika prosjačenja za mrvicu vlasti, koju je vodilo vodstvo Hr. S. S. BANKROTIRAKA.

RADNICI, SELJACI I SIROMAŠNI GRADJANI, ovi događaji jasno su pokazali da politikom prosjačenja i politikom sporazuma radnog naroda sa buržoazijom nemožete postići vaših zahtjeva; sniženja poreza, uništenje bezposli-
DOVIŠENJE RADNIKA, OSM SATNO RADNO VRIJEME I NACIONALNO OSLOBODJENJE OD srbijanske buržoazije.

Samo Radnička klasa u Savezu sa Seljacima i siromašnim gradjanima u revolucionarnoj borbi, protiv DVORSKE MILITARISTIČKE KLIKE, oplobodiši se vas, OD SRBIJANSKE UGMJETACKO-KAPITALISTIČKE VLADE, ZA RADNIČKO-SELJACKU VLADU, ZA RADNIČKO-SELJACKU FEDERATIVNU REPUBLIKU NA BALKANU, ZA SAVEZ SA SOVJETSKOM RUSIJE.

DOLE BIJELI TEROR, DOLE ZAKON O ZAŠTITI DRŽAVE!

DOLE KRVAVI MONARHISTIČKI REŽIMI!

ŽIVIO REVOLUCIONARNI SAVEZ RADNIKA I SELJAKA!

ŽIVILA REVOLUCIONARNA BORBA RADNOG NARODA!

ŽIVILA KOMUNISTIČKA PARTIJA AVAGARDA PROLETARIJATA

DRUGOVI RADNICI I RADNICE, pripremajte generalni ŠTRAJK sa BORBOM PROTIV vladajućeg KRVAVOG REŽIMA.

MJESNI KOMITET KOM. PARTIJE
MJESNI KOMITET KOM. OSLOBODJENJE

„MK izjavljuje da će i nadalje produživati borbu protiv svakog frakcionastva i koterijaštva i protiv socijaldemokratskih zaostataka u našoj Partiji, i poziva cjelokupno članstvo zagrebačke organizacije da produži borbu za ozdravljenje naše Partije i sprovođenje partijske politike.“

(Iz Rezolucije proširene sednice zagrebačkog Mjesnog komiteta Partije, donete povodom otvorenog pisma KI (Komunističke internacionale, maj 1928. godine)

„Bilten CKKPJ i SKOJ“, jun 1928. godine
A CK KPJ 19485
ZS-24

6. Dokument

Faksimil naslovne strane zagrebačkog lista „Organizovani radnik“, br. 15, od 7. IV 1927.

AJ, Biblioteka, inv. br. 9263/78
II-684

7. Dokument

Faksimili vesti iz zagrebačkog „Organizovanog radnika“, od 1. I i 7. IV 1927. godine o prijemu novca od Josipa Broza — pretplata na list.

AJ, Biblioteka, inv. br. 9263/78
II-684

8. Fotografija

Selo Čebine kod Trbovlja gde je 17. aprila 1937. godine održan Osnivački kongres KP Slovenije pod rukovodstvom Organizacionog sekretarijata CK KPJ na čelu sa Josipom Brozom Titom.

MRJ, KB-14/85

9. Dokument

Manifest Osnivačkog kongresa KP Slovenije

MRJ, foto-dokumentacija

10. Fotografija

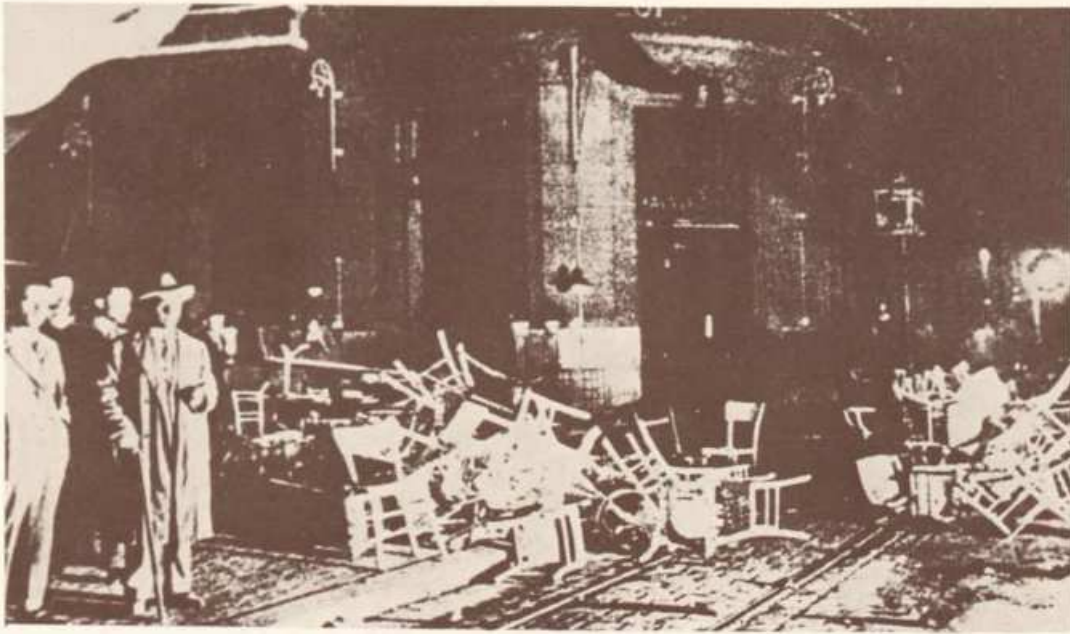
Šuma kraj Samobora gde je 1—2. avgusta 1937. godine održan Osnivački kongres KP Hrvatske, kojim je rukovodio Josip Broz Tito.

Muzej revolucije naroda Hrvatske, Zagreb, R-1490

„Sve vas pozivam, drugovi, da se okupite oko linije naše firme (Partije), koja je, ponavljamo, linija našeg najvišeg foruma, a ne jednog čovjeka. Ljudi dolaze i odlaze, ali firma (Partija) ostaje; nju izgradjujemo, branimo je od otvorenih i potajnih neprijatelja, jer je ona jedina garancija za budućnost i pobjedu naše klase i naših naroda.“

(Apel komunistima — osudjenicima u sremskomitrovačkoj kaznionici, pisano u Parizu, 9. decembar 1937. godine)

A-CK SKJ, Fond robija.
Br. 4853, IV, 20-4.

4

5

11. Fotografija
- Grupa komunista na robiji u Sremskoj Mitrovici 1937. godine
- „Tito—Partija“ knjiga I, str. 137.
Biblioteka „Djuka Đinić“, Beograd, inv. br. 58079
12. Fotografija
- Josip Broz Tito, 1937. godine
- Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom IV, str. 1.
AJ, Biblioteka inv. br. 3770
K-II-2412.
13. Dokument
- Pismo Josipa Broza Tita Vilhelmu Piku, članu Sekretarijata IK KI, od 2. novembra 1937. godine, u kome ga obavještava o problemima rada rukovodstva KPJ u Parizu i stanju radničkog pokreta i KPJ u zemlji. Poslato iz Pariza u Moskvu. U potpisu: Valter
- A-CK SKJ, Fond KI, 1937/102
- „Prijatelju D(imitrov) svi mi, a naročito ja, koji ću sada raditi na licu mjesta, svjesni smo odgovornosti koju pred tobom snosimo za ovu odluku. Ali je u interesu naše firme (Partije) i KI da se to odmah sprovede. Mogu se predvidjeti važni politički događaji u Jugoslaviji. Autoritet naše firme (Partije) je izvanredno porastao, a posao još se mnogo proširuje. Firma (Partija) je i brojno mnogo jača, i iz svih ovih razloga sve odlučnije se zahtijeva da rukovodstvo bude u samoj zemlji . . .”
- (Iz pisma G. Dimitrovu, generalnom sekretaru IK Kominterne, pisano u Parizu oko 23. marta 1938. godine i poslato u Moskvu.
U potpisu: Valter /Oto/)
- A-CK SKJ, Fond KI, 1938.
14. Fotografija
- Grupa kragujevačkih radnika i studenata
- MRJ, II — 1787
15. Fotografija
- Kongres URSSJ u Sarajevu 1934. godine
- IMS, Inv. br. 3402
- „Druže Dim(itrov) do danas smo uspjeli ne samo da Partiju sačuvamo od dubljih potresa nego su postignuti i lijepi rezultati u radu. To nam je pošlo za rukom što na terenu postoji zdrav elemenat, odan Partiji i KI . . .”
- (Iz pisma G. Dimitrovu, generalnom sekretaru IK KI. Pisano u Parizu sredinom jula 1938. i poslato u Moskvu. U potpisu: Valter)
- A-CK SKJ, Fond KI, 1938/22

16. Fotografija

Josip Broz Tito, generalni sekretar KPJ

Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom V, str. 1.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3771
K-II-2412

17. „Proleter“, novembar,
1936. godine (br. 8.)

„Protiv blokade Španije“, članak Josipa Broza pisan u prvoj polovini oktobra 1936. godine u Moskvi.

„Proleter“, novembar 1936. br. 8., str. 8—10.
AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
Ps-III-191

18. Fotografija

Na sednici Zemaljskog biroa CK KPJ zauzet je stav o podršci španskog naroda i izražena spremnost da radnička klasa Jugoslavije pomogne tu borbu. Na snimku: Jugosloveni u Španiji.

MRJ, A-203/19

19. Fotografija

Manifestacije beogradskih radnika i studenata povodom dolaska u Beograd Ivona Delbosa, francuskog ministra inostranih poslova, 12. decembra 1937. godine.

Dr Ubavka Vujošević: „Tito u Beogradu 1925—1944. godine“, Muzej grada Beograda i Jugoslovenska knjiga, Beograd, 1977. str. 39.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3688
K-II-2359

„Treba polaziti sa stanovišta da će UO (Udružena opozicija) deo FNS (Fronta narodne slobode) . . . po mogućnosti uticati na mladje i borbenije elemente u Demokratskoj, Zemljoradničkoj i Radikalnoj stranci da ne izazivaju rascjep, već da rade u svojoj stranci na ostvarenju FNS.“

(Iz pisma za Srbiju, od 2. novembra 1936. godine
Pismo u Beču; poslano u Beograd)

A-CK SKJ, Fond KI, 1936/374

20. Fotografija

Sa zbora Fronta narodne slobode

MRJ, A-922/23

21. „PROLETER“, maj
1939 (br. 1.)

„Otvoreno pismo članovima KPJ“ napisao je Josip Broz na inicijativu IK KI odmah po svom povratku u zemlju u martu 1939. Pismo je bilo usvojeno na sednici CK KPJ, održanoj početkom druge polovine marta iste godine. Šireno je kao cirkular i objavljeno u „Proleteru“ broj 1 za maj 1939. Kako se taj broj „Proletera“ štampao u Francuskoj, do njegovog izlaska iz štampe proteklo je duže vreme, pa su u toku korekture vršene izvesne dopune (unesen je, na primer, stav o okupaciji Albanije).

„Proleter“, broj 1, str. 2—3, maj 1939. godine.
AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
PS-III-191

20

19

22. Dokumentat

„Za mir, nezavisnost i slobodu“, Proglas je izdao CK KPJ, mart 1938. povodom okupacije Austrije. Napisano sredinom marta 1938. u Parizu.

A-CK SKJ, Fond KI, 1938/17

23. Fotografija

Učesnici studentsko-radničkih demonstracija 1939. godine „Za hleb, mir i slobodu“.

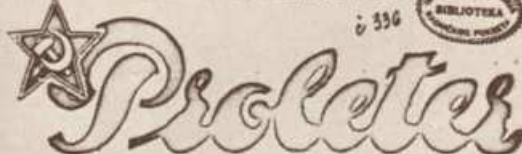
MRJ, A-945/9

„Narodi Jugoslavije neće fašizam, neće totalitarni sistem, neće da postanu roblje njemačke i talijanske finansijske oligarhije, kao što se nisu nikad pomirili s polukolonijalnom zavisnošću koju su im nametnule tzv. zapadne demokracije poslije svršetka prvog imperijalističkog rata.“

(Iz referata Josipa Broza Tita: „Izvještaj o organizacionom pitanju na V konferenciji KPJ 1940. godine“, održanog na V zemaljskoj konferenciji, 19—23. oktobar 1940. godine u Zagrebu. Pisano krajem septembra i tokom oktobra 1940, a pročitano 19. oktobra 1940. na V konferenciji KPJ)

A-CK SKJ, Fond CK KPJ, 1940/14-3

24. Fotografija
Josip Broz Tito, septembra 1942. godine.
Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom VII, str. 1.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3818
K-II-2412
25. Dokumentat
Proglas CK KPJ od 30. marta 1941. godine. Pisan u Beogradu; objavljen istog dana u vidu letka.
A-CK SKJ, Fond CK KPJ, 226/3
26. Fotografija
Jugoslovenski vojnici polažu oružje, april 1941. godine.
AJ, foto-dokumentacija.
27. „Proleter“, mart—april—maj 1941,
br. 3—4—5.
Svoj opsežan rad „Savjetovanje Komunističke partije Jugoslavije“ poznat i kao „Zaključci Majskog savjetovanja“) Tito je napisao u Beogradu, početkom juna 1941. godine. Objavljen je u „Proleteru“ 3—4—5, za mart, april i maj 1941. koji je izašao iz štampe sredinom jula 1941. godine.
„Proleter“; mart—april—maj 1941. br. 3—4—5, str. 1—8.
AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
Ps-III-191
28. Fotografija
Slobodan Princip-Seljo za vreme obuke na jednom streljačkom kursu.
AJ, foto-dokumentacija.
29. Dokumentat
Proglas CK KPJ od 12. jula 1941. godine koji poziva na ustanak, napisan je posle proširene sednice Političkog biroa CK KPJ, održane 4. jula u Beogradu.
„Proleter“, mart—april—maj 1941. br. 3—4—5, str. 8—9.
AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
Ps-III-191
30. Fotografija
Karta širenja ustanka u Jugoslaviji 1941. godine.
Viado Strugar: „Jugoslavija u ratu 1941—1945“, str. 61.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3304
K-III-398
31. Fotografija
Valjevski partizanski odred u jesen 1941. godine.
AJ, foto-dokumentacija.
32. Fotografija
Diverzija na pruzi, jesen 1941. godine
AJ, foto-dokumentacija.

ORGAN CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Godina XVI marti-aprili-maj 1941 Preti 3-4-5

SAVIETOVANJE KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Proleter naša nova godišnja održava se partijsko savjetovanje na 3. i 4. bilji... Proleter naša nova godišnja održava se partijsko savjetovanje na 3. i 4. bilji... Proleter naša nova godišnja održava se partijsko savjetovanje na 3. i 4. bilji...

O uzrocima tragedije koja je zadenila narode Jugoslavije

Sadnja sudbina, koja je zadenila narode Jugoslavije... Sadnja sudbina, koja je zadenila narode Jugoslavije... Sadnja sudbina, koja je zadenila narode Jugoslavije...

SAVIETOVANJE KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja...

SAVIETOVANJE KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja...

SAVIETOVANJE KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja...

SAVIETOVANJE KOMUNISTIČKE PARTIJE JUŽOSLAVIJE

Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja... Prvi dio ovog bilja...

33. „Bilten Glavnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije“ (dalje „Bilten GŠ NOPOJ“), 10. avgust 1941, br. 1.

„Zadatak narodnooslobodilačkih partizanskih odreda“ — članak Josipa Broza Tita — je prvo pisano uputstvo Glavnog štaba NOPOJ o ciljevima, organizaciji i zadacima partizanskih odreda, štampano u prvom broju „Biltena“ Glavnog štaba NOPOJ.

A-VII, k. 1. reg. br. 1/1.F.1.

34. „Bilten Vrhovnog štaba NOPOJ“, 1. oktobar 1941, br. 7 i 8.

Članak Josipa Broza Tita: „Savjetovanje predstavnika štabova i komandanata narodnooslobodilačkih partizanskih odreda Jugoslavije“. Ovaj članak o savetovanju u Vrhovnom štabu u Stolicama, koji je objavljen u dvobroju (7—8, od 1. oktobra 1941) „Bilten VŠ NOPOJ“ — prvo užičko izdanje — u stvari je ocena koju je Tito dao na samom savetovanju, u završnoj reči, o razvitku narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji.

„Bilten Vrhovnog štaba NOPOJ“, 1. oktobra 1941, br. 7 i 8.
A-VII, K-1, reg. br. 7—5
F-1

„Sada se nije više radilo o pokretanju oružane borbe, mada je u nekim krajevima to još bio osnovni zadatak; radilo se o njenom daljem uspešnom razvijanju i organizovanju. Zato je bilo neophodno uspostaviti čvrsto vojničko jedinstvo i organizaciju komandovanja s dugoročnom perspektivom.“

35. Fotografija

Partizani na tenku kod Zavlake, 1941. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

36. Dokument

Naredba o formiranju Prve proletherske narodnooslobodilačke udarne brigade. Naredba je napisana 20. decembra 1941. u Rudom, a pročitao je pred strojem I proletherske brigade 21. Filip Kljajić Fića, njen politički komesar.

A-VII, k.1, reg. br. 10/1.F.1.

37. Fotografija

Josip Broz Tito na položaju, leto 1942. godine.

Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom IX, st. 1.
AJ, Biblioteka, inv. br. 3820.
K-II-2412

38. „Proleter“, br. 14—15, mart—april 1942.

Josip Broz Tito: „Komunistička partija i ko su sve saveznici okupatora“, prva polovina aprila 1942. Foča.

„Proleter“, br. 14—15, mart—april 1942, str. 1—4.
AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
Ps-III-191

SRBI, HRVATI, SLOVENI, ČEŠKI, POLJACI

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

Partijske snage su se razvijale u ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

1941

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

1941

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

U ovom su tri zemlje bile sa najvećim i najbravijim bitka u historiji svijeta. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji. U ovom su stvoreni najveći fašistički imperijalizmi koji su se razvijali u Evropi i zapadnoj Aziji.

Našim, našim, našim Jugoslavijom

OPŠTINI SRBIJE
JUGOSLAVIJE

39. Dokumentat Statut proleterskih narodnooslobodilačkih udarnih brigada, uko 28. februara 1942, Foča.
A-VII, k. 2, reg. br. 24/1.F.6.
40. Dokumentat Naredba Štabu četvrte operativne zone od 16. avgusta 1942. godine.
A-VII, k. 2, reg. br. 25.F.1.
41. Fotografija Pečat VŠ NOP i DV Jugoslavije
Foto-arhiva Vojnog muzeja, Beograd, inv. br. b.b.
42. Fotografija Vrhovni komandant NOV i POJ predaje zastavu Prvoj proleterskoj, 7. novembra 1942. godine u Bosanskom Petrovcu.
MRJ, A-177/11
43. Fotografija Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito vrši smotru boraca Prve proleterske brigade posle predaje zastave u Bosanskom Petrovcu 1942. godine.
MRJ, B-257/13
44. Dokumentat Članak Josipa Broza Tita: „Stvaranje narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije”.
„Bilten Vrhovnog štaba NOPOJ”, septembar—oktobar—novembar 1942. godine, br. 20—21—22.
A VII, k. 1. reg. br. 14-7/1.
45. Fotografija Josip Broz Tito na čelu kolone.
MRJ, B-280/6
46. Dokumentat Telegram Josipa Broza Tita Prvoj diviziji da se ranjenici ne smeju ostaviti, 3. februara 1943. godine.
A-VII, k. 7. reg. br. 16-1
47. Fotografija Partizani u oslobodjenom Prozoru, 16. februara 1943. godine.
Živojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine”, str. 20.
48. Fotografija Borci Devete dalmatinske divizije prenose 4000 ranjenika preko Neretve kod Jablanice u borbi za ranjenike, marta 1943. godine.
Živojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine, str. 22.

35

41

43

„Komandni kadar naše narodne armije i partizanskih odreda stvarao se u procesu borbe sa okupatorom i domaćim izdajnicima. Radnici i seljaci, studenti i ostala poštena inteligencija učili su se ratnoj vještini u svakodnevnim ljutim bojama . . .”

Članak Josipa Broza Tita: „Narodni oficiri i podoficiri”, „Bilten VŠ NOV i POJ”, br. 28. maj 1943.

A-VII, k. 1. reg. br. 2-19/2 F.1.

49. Fotografija

Za vreme probijanja kroz neprijateljske linije ranjen je u ruku komandom avionske bombe i vrhovni komandant NOV i POJ drug Tito, u području Ozrena, 9. juna 1943. godine. Na slici: drug Tito sa dr Ivanom Ribarom.

Zivojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine”, str. 29.

„Naš položaj je težak, ali mi ćemo se izvući iz te situacije, mada s teškim gubicima. Neprijatelj čini maksimalne napore da bi nas uništio, ali neće uspjeti.”

Iz radiograma Josipa Broza Tita G. Dimitrovu od 12. juna 1943. godine.

50. Dokument

Naredba vrhovnog komandanta druga Tita upućena Štabu Prve proleterske divizije, 5. marta 1943. godine, sa uputstvima za izvodjenje protivofanzive u dolini Neretve.

A-VII, k. 7. reg. br. 42-1.

51. Fotografija

Borci Druge proleterske srpske brigade na usiljenom maršu iz doline Rame ka Gornjem Vakufu.

Zivojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine”, str. 21.

52. Fotografija

Sredinom maja 1943. godine započeta je borba na Sutjesci. Opkoljeni jakim neprijateljskim snagama 16.000 boraca u jedinicama i blizu 3000 ranjenika u bolnicama učestvovali su u najkrvavijim bitkama celog narodnooslobodilačkog rata. Najteže bitke vođene su na prostoru između reke Pive i Sutjeske, na planini Vučevu. Sredinom juna jedinice NOV i POJ izvršile su prodor preko reke Sutjeske u pravcu istočne Bosne. Na slici: Borci IV crnogorske brigade kod Suhe na Sutjesci, juna 1943. godine.

Zivojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine”, str. 24.

53. Dokument

Telegram Štabu Druge proleterske udarne divizije NOVJ u kome se daje direktiva u vezi kapitulacije Italije, 9. septembar 1943. godine.

A-VII, k. 731, reg. br. 4-15/9.

54. Fotografija

Iz borbi za oslobodjenje Beograda, oktobra 1944. godine.

MRJ, III-7489

„Najveća pobjeda koju je dosad postigla naša vojska — jeste baš to jedinstvo i bratstvo . . .

Mi smo u ovoj borbi stekli pravo da ravnopravno sa saveznicima učestvujemo i u ovom ratu i u izgradnji nove i srećnije Evrope, ne samo Jugoslavije.”

(Iz govora Josipa Broza Tita u oslobodjenom Beogradu, 31. oktobra 1944. godine.)

„Politika”, 28. oktobar 1944. godine, br. 11798. str. 1.

55. Fotografija

Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito govori na smotri boraca-oslobodilaca Beograda, Banjica, 27. oktobra 1944. godine.

TANJUG, br. filma 14756/4.

56. Fotografija

Krajem novembra 1944. godine maršalu Titu je uručen Orden narodnog heroja Jugoslavije.

MRJ, E-64/30.

57. Dokument

Pismo maršalu Tolbuhinu, 12. februar 1945. godine.

A-VII, k. 127 A, reg. br. 1-5.

58. Fotografija

Josip Broz Tito u obilasku sremskog fronta, 1945. godine.

MRJ, A-990/21

59. Dokument

Odluka o promeni naziva NOV Jugoslavije u Jugoslovensku armiju, 1. marta 1945. godine.

A-VII, k. 21. reg. br. 23/1

60. Dokument

Pohvala vrhovnog komandanta jedinicama IV armije koje su oslobodile gradove Trst, Goricu i Tržič, 1. maj 1945. godine.

A-VII, k. 23/6. reg. br. 7-1.

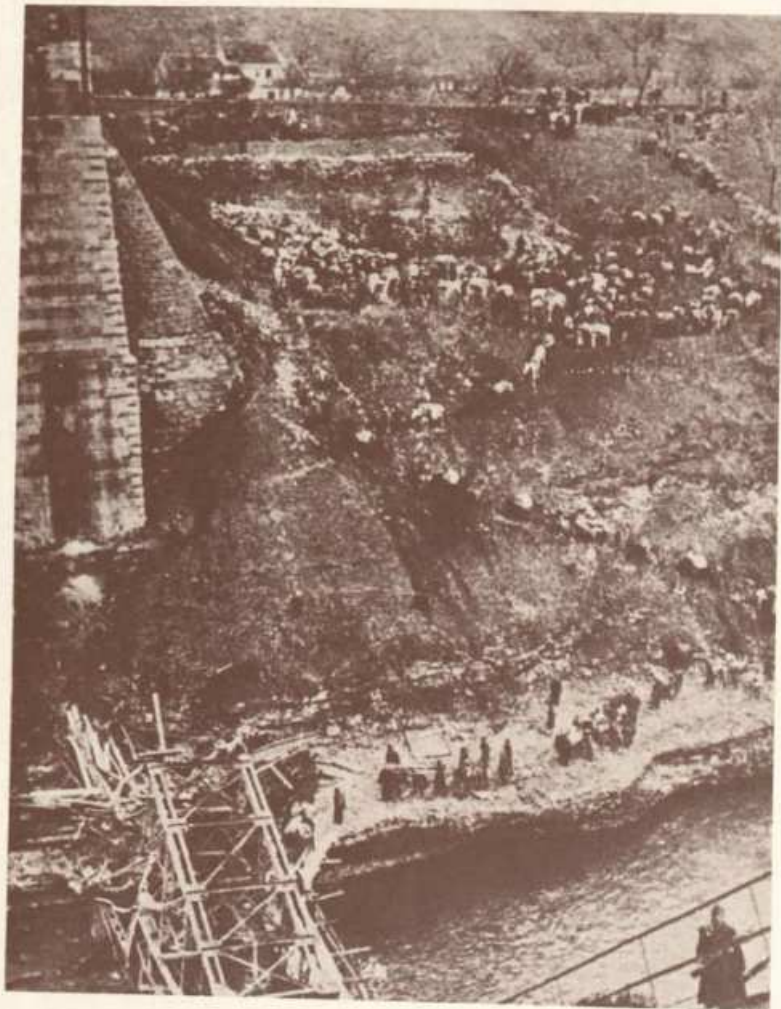
61. Fotografija

Maršal Tito sa ser Aleksanderom, aprila 1945. godine u Beogradu.

Foto-arhiva Vojnog muzeja, Beograd, inv. br. 20020.

47

48

62. Fotografija

Jedinice JA oslobadjaju Trst, maja 1945. godine.

Foto-arhiva Vojnog muzeja, Beograd, inv. br. 10235.

63. Dokument

Dopis IV armiji o spornim pitanjima sa saveznicima u Trstu, Gorici itd. od 9. maja 1945. godine.

A-VII, k. 21 reg. br. 32-1.

64. Fotografija

Beograd na Dan pobede, 9. maja 1945. godine.

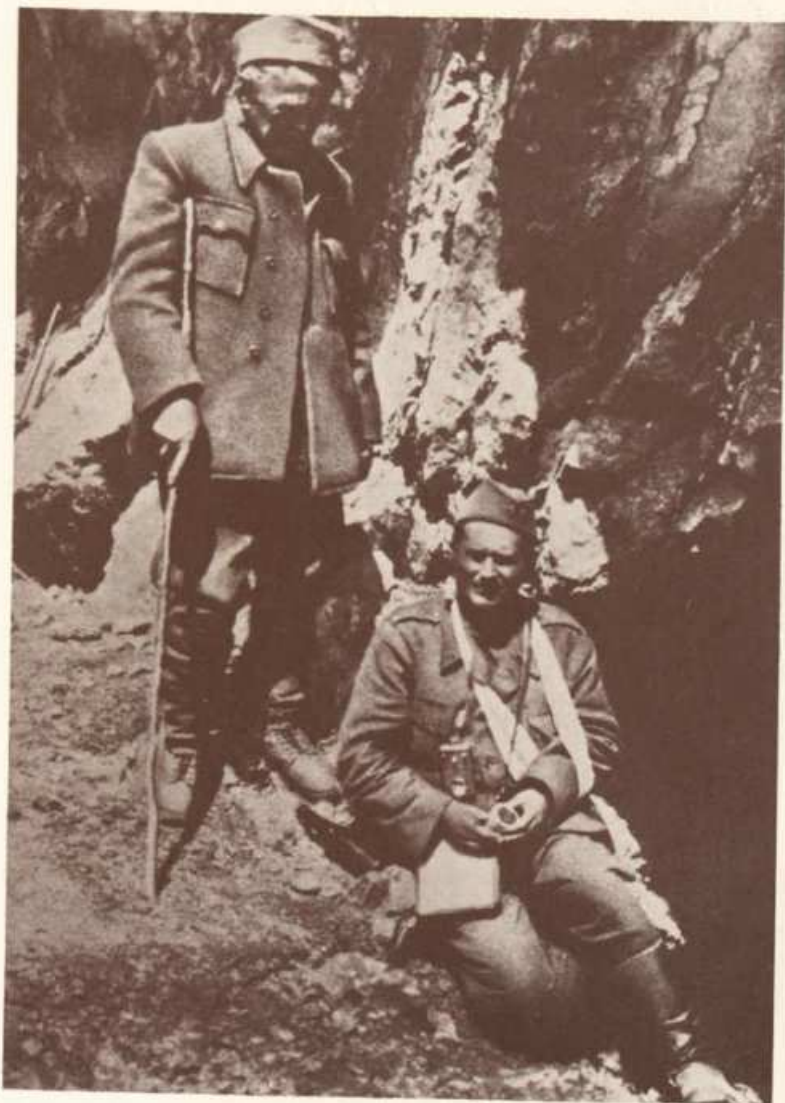
MRJ, III-6210.

„Uvjerem sam da tumačim želje svih naših naroda kada kažem da bi se narodi Jugoslavije osjetili srećni ako i poslije ove velike pobjede na bojnopolju bude među Ujedinjenim nacijama vladala ista jednodušnost i razumijevanje u miru, kao što je vladala i u ratu.”

(Iz govora maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita održanom na beogradskom radiju povodom praznika Dana pobjede, 9. maja 1945. god.)

„Politika”, 10. maj 1945, br. 11975, str. 1.

49

31

Ufitele e parol. d'urze
 Paredarmite mere h'ho. Ioh'fani
 predajf an'ize mama aru'ije u veri se
 kopulac'ion. Ioh'pote, infimo u
 prepovore i p'is'je, te k'elut'ion i Pola-
 in r'p'ut'ore u ton praver. III

Fr'site maf'it'je m'olito an'ije
 u Land'ozkan, i Crny'j'ori, i Flerepo-
 v'ni. Obratite par'ionu ma m'olito
 an'ije u Land'ozkan.

Paul'je - Juv'ni - v'ni Frae
 9-11-13 1830
 Paul' Prof'urii

/POSTOFFICE DISTRICT NO.
 Mine
 Ep. No. 4-1579
731

Ufitele e parol. d'urze

Sin'ekt'ore: razbiti i on'ev'g'diti p'it'ni'ku
 maf'it'ec'iji' p'ro'viriti se, p'of'uriti p'ed'ivice
 i p'rip'ev'iti su'ge da u p'ogodnom momentu
 gradove g'de se milore n'ise gl'one su'ge

53

58

ПОВЕРЛИВО
ДЕМОКРАТСКЕ ФЕДЕРАТИВНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Број: 255/1945 г.
1 марта 1945 г.

ЧУВАТИ СТАЛНО

255
Бр. Пр. 255/а
21

Наша Народно-ослободилачка војска, рођена у ослободилачкој борби наших народа, кавријући доле ослобођења наше старбине, протата је стварна и једина оружана сила Демократске федеративне Југославије.

Наша војска изграђена је на братотву и јединству наших народа и протатава моћан фактор за доле учвршћивање тога братотва.

По својој врелости, ратном искуству и вентани, наша војска остварује улогу једне савремене регуларне армије.

На основи овога,

О Д Л У Ч У Ј Е М:

1.-Да наша Народно-ослободилачка војска Југославије, од сада носи назив "Југословенска армија".

2.-Да морнарица Народно-ослободилачке војске Југославије, носи назив "Југословенска морнарица".

3.-Да се досадашњи Врховни штаб Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије реорганизује у генералштаб, као непосредни орган Повећеништва Народне одбране, за сву оружану војну силу.

Чешки

ПОВЕРЛИВО
ВРХОВНИ КОМАНДИНТ
Маршал Југославије

Ш

59

65. Dokumentat Proglas Narodnooslobodilačkog odbora Užica, oktobar 1941. godine.
A-VII, k. 1961, reg. br. 1/1-23.
66. Fotografija Odbornici na proslavi Oktobarske revolucije u Užicu, oktobra 1941. g.
67. „BORBA“, 11. novembar 1941, broj 11. U oktobru 1941. godine Vrhovni štab NOPOJ je nastojao da nastavi pregovore sa ravnogorskim četničkim vodjstvom, tražeći susret s njegovim predstavnicima. Draži Mihailoviću je ponudjen sastanak 16. oktobra. On poziv nije prihvatio, ali je u Vrhovni štab uputio kapetana Milorada Mitića u svojstvu oficira za vezu s ovlašćenjem da pregovara „u vezi sa vojničkom situacijom“. U isto vreme, D. Mihailović je tražio da mu Vrhovni štab NOPOJ uputi formulisane stavove o bitnim pitanjima. Tito je ovim pismom (objavljenim u „Borbi“ od 11. novembra 1941, u broju 11) udovoljio zahtevu D. Mihailovića formulišući u njemu stavove o kojima je trebalo da se razgovara u pregovorima, odnosno da budu osnova sporazuma koji bi prihvatile obe strane.
„Borba“, 11. novembar 1941, br. 11, str. 3.
68. Dokumentat Saopštenje Vrhovnog štaba narodnooslobodilačkih partizanskih odreda, položaj, 4. novembar 1941. godine.
Povod za ovo javno saopštenje Vrhovnog štaba bio je oružani napad četničkih odreda Draže Mihailovića na Užice i Ivanjicu.
A-VII, k. 1. reg. br. 19/1.F.3.
- „Treba posvetiti svu pažnju formiranju narodnooslobodilačkih odbora. Pogrešno je misliti da su oni sada izgubili svoj značaj. Naprotiv, narodnooslobodilački odbori treba da budu u sadašnje vrijeme glavna transmisija naše Partije sa masama. Njih treba formirati kako na oslobodjenoj tako i na neoslobodjenoj teritoriji; u njima treba da se nalaze borbeni predstavnici svih onih političkih struja u narodu koje su za odlučno produženje oslobodilačke borbe, a naročito radnici i sitni seljaci. U neoslobodjenim krajevima narodnooslobodilački odbori treba da su organi političke borbe naroda protiv okupatora i njihovih slugu. U oslobodjenim krajevima oni moraju istovremeno biti organi demokratske narodne vlasti. Oni treba da se brinu i za materijalno snabdjevanje partizanskih jedinica. Oni su u svojoj djelatnosti faktički onaj organ oko koga čitav narod učestvuje u opštenarodnom ustanku.“
- (Iz pisma KPJ — Pokrajinskom komitetu KPJ za Srbiju, od 14. decembra 1941, Draževići, Nova Varoš.)
- A-VII, k. 1641, reg. br. 11/30.

69. Fotografija
Josip Broz Tito u Foči, 1942. godine.
Sabrana djela Josipa Broza Tita, tom VIII, str. 1 i 145.
AJ — Biblioteka, inv. br. 3767.
K-II-2412
70. Dokument
Naredba o izborima NOO, septembar 1942. godine.
A-VII, k. 237, reg. br. 15, F.1.
71. Dokument
„Narodima Jugoslavije“ — proglašeno sa Prvog zasjedanja AVNOJ-a u Bihaću, 27. novembra 1942. godine.
A-VII, k. 1977, reg. br. 2/3, F.2.
72. Fotografija
Josip Broz Tito govori na Prvom zasjedanju AVNOJ-a u Bihaću, 26. novembra 1942. godine.
AJ, foto-dokumentacija.
73. Fotografija
Josip Broz Tito napušta dvoranu posle Prvog zasjedanja AVNOJ-a u Bihaću, 27. novembra 1942. godine.
„Josip Broz Tito“ (monografija), „Spektar“, Zagreb, 1977, str. 71.

„Mi nemamo mogućnosti da stvorimo jednu legalnu vladu, jer nam to još međunarodni odnosi i prilike ne dozvoljavaju. Ali mi imamo pravo na jedno, a to je: da u ovim teškim okolnostima stvorimo jedno političko tijelo, jedan politički organ, koji će okupiti sve narodne mase, koji će okupiti naš narod i povesti ga, zajedno sa našom junačkom vojskom, u dalje borbe koje stoje pred nama, a koje će biti veoma teške.“

(Iz govora Josipa Broza Tita na Prvom zasjedanju AVNOJ-a, 26. novembra 1942. godine u Bihaću.)

A-VII, k. 6-A, reg. br. 8-1, F.1.

„Današnja narodnooslobodilačka borba i nacionalno pitanje u Jugoslaviji, nerazdvojno su vezani. Naša narodnooslobodilačka borba ne bi bila tako uporna i tako uspešna kada narodi Jugoslavije ne bi videli danas u toj borbi osim pobede nam fašizmom i pobedu nad onim što je bilo za prošlih režima, pobedu nad onima koji su ugnjetavali i teže daljem ugnjetavanju naroda Jugoslavije. Reč narodnooslobodilačka borba — bila bi samo jedna faza, pa čak i prevara, kada ona ne bi imala osim opšte jugoslovenskog smisla i nacionalni smisao za svaki narod

posebice, tj. kada ona ne bi značila osim oslobodjenja Jugoslavije u isto vreme oslobodjenje Hrvata, Slovenaca, Srba, Makedonaca, Arnauta, Muslimana itd., kada narodnooslobodilačka borba ne bi imala tu sadržinu da zaista nosi slobodu, ravnopravnost i bratstvo svih naroda Jugoslavije. U tome i jeste suština narodnooslobodilačke borbe . . .

Zastava narodnooslobodilačke borbe protiv okupatora, koju je podigla Komunistička partija Jugoslavije 1941. godine jeste u isto vreme i zastava borbe za nacionalnu slobodu i ravnopravnost svakog naroda posebice. To je ona ista zastava koju neokaljanu nosi Komunistička partija Jugoslavije još od postanka Jugoslavije, beskompromisno se boreći za nacionalnu slobodu i ravnopravnost svakog naroda Jugoslavije."

(Iz članka Josipa Broza Tita: „Nacionalno pitanje u Jugoslaviji u svetlu narodnooslobodilačke borbe“, „Proleter“, br. 16. decembar 1942. godine, str. 1—4.)

AJ, Biblioteka, inv. br. 1896
Ps-III-191

74. Fotografija

Josip Broz Tito, vrhovni komandant NOV i POJ priprema referat koji će podneti na Drugom zasjedanju AVNOJ-a.

Zivojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine“, str. 129.

„Stvaranje Antifašističkog vijeća narodnog oslobodjenja Jugoslavije jeste jedna od najvećih tekovina naše narodnooslobodilačke borbe do tog vremena. Položeni su temelji na kojima se gradi jedno novo pravednije uređenje u zemljama Jugoslavije, položeni su temelji na kojima se stvara istinsko bratstvo i ravnopravnost svih naroda Jugoslavije, temelji jedne prave, istinski demokratske, narodne vladavine . . .”

(Iz referata Josipa Broza Tita: „Razvitak narodnooslobodilačke borbe naroda Jugoslavije u vezi sa međunarodnim događajima“, podnesenog na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, 29. novembra 1943. godine u Jajcu.)

A-VII, k. 1977, reg. br. 9/1-9, F.3.

75. Fotografija

Josip Broz Tito za govornicom Drugog zasjedanja AVNOJ-a, 29. novembra 1943. godine.

Zivojin Spasić: „Drugo zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine“, str. 151.

Proleter

ORGAN CENTRALNOG KOMITETA KOMUNISTIČKE PARTIJE JUGOSLAVIJE

GODINA XVII

DECEMBAR 1948

BROJ 16

НАЦИОНАЛНО ПИТАЊЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ У СВЕТЛОСТИ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКЕ БОРБЕ

Кто би да овај чланак, који је намењен најширим масама народа, допринесе лакшем схватању огромног значаја за све народе Југославије ове велике и правде диктоване борбе, коју већ 19 месеци воде најбоље синови наших народа. Кто би да сви они који се боје за своју судбину и страхују пред будућношћу, уvide да постоји једно могуће и ако троноват пут ка бољој њиховој будућности, ка слободи и равноправности, а то је: данашња народно-ослободилачка борба, учешће у тој борби у редовима Народно-ослободилачке војске и партизанске одреда Југославије. Нико данас не треба да се осећа усамљен да се боји разлик претња оних који су у прошлости починили толико злочина над нашим народима и над читавом њихом земљом, тако да данас немају права ни у чије име повратити. Братство и борбено јединство које се кује у овој тежкој ослободилачкој борби на крви најбоље синова наших народа даје јасну перспективу да ће слобода и независност наших народа бити заиста извојевана, да у Југославији не сме више бити националног утјетављања и социјалног експлоативања.

Нагледа да оно, што је данас јасно напредном човјку, — антифашистички и радикални не само у њиховој земљи већ и у свим земљама света, где се бјежи бој против осовјанских фашистичких освајача, — изгледа веће да буде јасно југословенским изабегличким властодарцима у Лондону а то је:

Прво, да овај рат није једнак промјеном светског империјалистичког рату, већ да је отаџбински, ослободилачки рат — праведни рат;

Друго, да споро у свим поробљеним земљама, а нарочито у Југославији, тај рат против окупатора не воде разни генерали, министри итд. већ сам народ, без и против воље тих генерала, официра и друге изабегличке вође;

Треће, да у овом ослободилачком рату учествује Совјетски Савез, који носи 80 од сто тежи-

не овог рата на својим леђима и да неће дозволити да младе ове земље борбе коју он води наберу равни издајнички и реакционарни, да би поново могли утјетавати друге народе и ковати планове о новим ратевима;

Четврто, да је био национално утјетављање и неравноправност у многим земљама омогућила фашистичким освајачима да лако поробе друге земље;

Пето, да „Атлантска Повеља“ не значи проширивање граница на рачун других народа, већ треба да значи слободно самонаређење народа, — јер у Повељи стоји да ће после победе над фашистичким освајачима народи сами моћи да реше своју судбину.

До „Атлантске Повеље“ дошло је на основи горког искуства са Версајским миром који је катастрофално последица Версајског мира је родно и овај освајачки фашистичко-империјалистички рат, настрашница рат који понавља историју човечанства.

Ево, то неће да разумују изабеглички господари министри у Лондону и зато њихов Дража Михаиловић сарађује, заједно са својим четничком братијом са окупаторима, зато они ни једном речу не спомену потребу решавања националног питања у Југославији, већ напротив отворено прете другим народима и кују планове о проширивању граница и великопроектне хегемоније. Данашња поступак Драже Михаиловића са муслиманима, Хрватима и тд. потпуно разоткрива те њихове планове.

Рођења на Крфу, у Лондону и Паризу, версајска Југославија је постала најтужнија земља националног утјетављања у Европи. Хрвати, Словенци и Црногорци били су потчињени народи, неравноправни држављани Југославије. Македонци, Арнаути и др. били су поробљени и подлегнути истрељењу. Муслимани, немачки и најгорше њихови служаци су као монети за поткустрување или као инстру-

Македонци, Арнаути, Хрвати, муслимани итд. са стрепљивом се питају — па шта ће бити са нама ако се поврати оно старо? Лондонска изабегличка влада већ прети, четници већ кољу где могу уз помоћ окупатора и брусне каме за још страшије поводе — то је оно чега се сви народи боје. Али им доминантно смисла, иста се не боје, спас од свега тога је могуће и то једино на тај начин, ако се већ сада, одмах, без оклењивања, узме оружје у руке и пође у свети бој који бије нашој јуначкој народно-ослободилачкој војска против окупатора, за слободу и равноправност свих народа Југославије. То је једини свјесносан пут којим треба да кљу сви народи Југославије.

Морам овде подвући чињеницу да се у редовима наше народно-ослободилачке војске и партизанских одреда Југославије од самог почетка па до данас налазе у огромној већини баш Срби, уместо да то буде обратно. Баш српски, црногорски, босански и лачки партизани и бригаде које су биле састављене готово искључиво од Срба, вољани су и данас водити немислоразумну борбу не само против окупатора већ и против четника Драже Михаиловића и осталих непријатеља утјетачних народа. Шта то долази? То долази да сви народи Југославије који су били у прошлости утјетавани од великопроектне хегемоније имају свог најбољег и најпоследнијег савезника у српском народу. Српски је народ до и још увек даје највећи допринос у крви у борби против окупатора и његових издајничких слугу, не само Павелића, Недџића, Пеначића, него и против Драже Михаиловића и његових четника, за пуно слободу и независност свих народа Југославије.

Српски народ исто тако не жели да се поврати оно старо, као што то не жели ни Хрвати, ни Словенци, ни Македонци, ни Црногорци, ни муслимани. Српски народ врло добро зна због чега је дошло до такве трагедије, ко је ту главни кривац, и зато се он тако издржљиво бори и презире своје домаће издајнике. — Стога је света дужност свих оста-

лих народа Југославије, да барем исто толико ако не и више, учествују заједно са српским народом у овом великом ослободилачком рату, против окупатора и свих његових слугу.

Застава народно ослободилачке борбе против окупатора, коју је подигао Комунистичка партија Југославије 1941 године јесте у исто време и застава борбе за националну слободу и равноправност свих народа посебно. То је она уста застава коју неодољиво носи Комунистичка партија Југославије још одстанка Југославије, бескомпромисно се борећи за националну слободу и равноправност свих народа Југославије. Никада се Комунистичка партија није одрекла ниш не се одрећи свог принципа кога су поставили наши велики Учитељи и Вође — Лењин и Стаљин, а то је: прво сваког народа на самоодређење до отицања. Али у исто време Комунистичка партија Југославије никада неће дозволити и бориће се против тога да такво право испористе непријатељи народа и уместо слободу и независности створе за народ средњевековни мир и класноједнако ропство као што је то случај са Павелићевим „независном“ Хрватском.

Комунистичка партија Југославије ће се и даље борити за братску, слободу и равноправну заједницу свих народа Југославије. Бориће се подједнако против великопроектне хегемоније, који теже поновном утјетављању других народа Југославије, као што ће се борити против оних који би за интересе било које империјалистичке силе покушали да стју раздор и сметају братској саози народа Југославије.

Питање Македоније, питање Косова и Метохије, питање Црне Горе, питање Хрватске, питање Словеније, питање Босне и Херцеговине, лако ће се решити на опште задовољство свих, само на тај начин што ће га решавати сам народ, а то право сваки народ стиче с пушком у руци у овој дивљачкој народно-ослободилачкој борби.

ТИТО

„Danas je potrebno da Antifašističko vijeće narodnog oslobodjenja Jugoslavije postane zaista najviše zakonodavno i izvršno tijelo naroda Jugoslavije. Danas je već došlo vrijeme da se stvori jedan izvršni organ u formi jedne privremene vlade, koji će biti sposoban da rukovodi svim poslovima koje mora da vrši jedna prava narodna vlada.“

(Iz referata Josipa Broza Tita na Drugom zasjedanju AVNOJ-a, 29. novembra 1943. godine u Jajcu.)

A-VII, k. 1977, reg. br. 9/1-9, F.3.

76. Dokumentat

Deklaracija Drugog zasjedanja AVNOJ-a iz čijih su zaključaka proizašle revolucionarne odluke donesene u Jajcu 29. novembra 1943. godine.

A-VII, k. 1977, reg. br. 10/1, F.3.

77. Fotografija

Sa Drugog zasjedanja AVNOJ-a u Jajcu, 29. novembra 1943. godine.

Zivojin Spasić: „Drugog zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine“, str. 159.

78. Dokumentat

Odluka broj 2 o oduzimanju prava zakonite vlade Jugoslavije takozvanoj „jugoslovenskoj vladi u inostranstvu“ i o zabrani povratka u zemlju kralju Petru II Karadjordjeviću.

Dokumentacija Skupštine SFRJ, odluka br. 2.

79. Dokumentat

Odluka broj 3 o izgradnji Jugoslavije na federativnom principu.

Dokumentacija Skupštine SFRJ, odluka br. 3.

80. Fotografija

Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito u Jajcu, novembra 1943. godine.

Zivojin Spasić: „Drugog zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine“, str. 86.

81. Fotografija

Vrhovni komandant NOV i POJ Josip Broz Tito zahvaljuje se na izboru za maršala Jugoslavije, Jajce, novembra 1943.

Zivojin Spasić: „Drugog zasjedanje AVNOJ-a 1943. godine, str. 202.

82. Fotografija

Britanska vojna misija pri Vrhovnom štabu NOV i PCJ za vreme bitke na Sutjesci, juna 1943. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

83. Dokument

Telegram za Glavni štab Hrvatske u vezi saradnje sa Engleskom vojnom misijom, od 17. maja 1943.

A-VII, k. 13, reg. br. 9-9.

„Prvo, mi ne priznajemo ni jugoslovensku vladu, ni kralja u inostranstvu, zato što oni dvije i po godine, a i sada podržavaju saradnika okupatora, izdajnika Dražu Mihailovića i zbog toga snose svu odgovornost za to izdajstvo nad narodima Jugoslavije. Drugo, mi nećemo dozvoliti da oni dodju u Jugoslaviju, jer bi to značilo građanski rat. Treće, govorimo u ime večnika naroda da on želi demokratsku republiku koja se oslanja na narodnooslobodilačke odbore. Četvrto, jedina zakonita vlada u sadašnje vrijeme, jesu narodnooslobodilački odbori, na čelu sa Antifašističkim vijećem.”

(Iz telegrama vladi SSSR-a povodom konferencije ministara inostranih poslova SAD, Velike Britanije i SSSR-a.)

84. Fotografija

Članovi vojne misije SSSR-a sa generalom Kornjejevim na prijemu kod vrhovnog komandanta NOV i POJ-a Josipa Broza Tita, Drvar, 24. novembar 1944. godine.

AJ, foto-dokumentacija

„Trebalo je proliti potoke dragocjene narodne krvi, trebalo je da deseci hiljada najboljih sinova naših naroda polože svoje živote u toku dvogodišnje nejednake borbe sa neprijateljem, da bi na kraju istina o stvarnom položaju u Jugoslaviji prokrčila sebi put pred svjetskom javnošću. Možda nikada nijedan mali narod nije tako skupo došao do toga da uvjeri svjetsku javnost da je krv koja je prolivena u Jugoslaviji, njegova krv.”

(Iz referata Josipa Broza Tita na Drugom zasjedanju AVNOJ-a u Jajcu, 29. novembra 1943. godine).

A-VII, k. 1977, reg. br. 9/1-9, F.3.

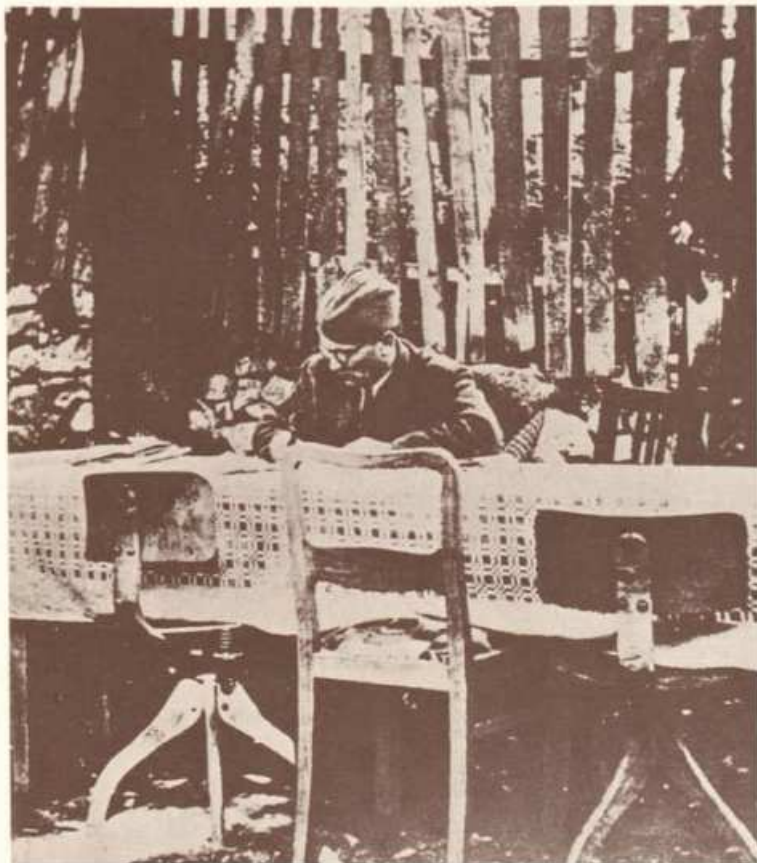
85. Fotografija

Josip Broz Tito sa Edvardom Kardeljom i saradnicima u Drvaru, maja 1944. godine.

Foto-arhiva Vojnog muzeja, Beograd, inv. br. 18021.

73

74

„Na prvom mjestu, želimo snažnu i nezavisnu Jugoslaviju, sagradjenu na demokratskim principima... Naša je želja i mi ćemo nastojati da se spriječe strašne katastrofe, kao ova koju su prouzrokovali reakcionari, sa Hitlerom na čelu. Po mome mišljenju, to se može postići samo ako narodi Centralne Evrope i Balkana budu živjeli u najužim prijateljskim odnosima i budu ukazivali jedni drugima pomoć, što se opet može ostvariti jedino ako ti narodi izvojuju demokratiju i slobodu. Naša je želja da nastavimo najuže prijateljstvo sa našim saveznicima i poslije rata, osobito s Velikom Britanijom, Sjedinjenim Američkim Državama i Sovjetskim Savezom.”

(Iz intervjua sa savezničkim novinarima, koje je Josip Broz Tito primio u proleće 1944. godine u Drvaru.)

A-VII, k. 15A, reg. br. 2/1, F.4/II.

86. Dokumentat

Sporazum između NKOK-a i predsednika Kraljevske jugoslovenske vlade, 16. juna 1944. godine.

A-VII, k. 154, reg. br. 6-1, F.4.

87. Fotografija

Josip Broz Tito govori borcima I dalmatinske brigade na Visu u leto 1944. godine.

„Josip Broz Tito” (monografija), „Spektar” — Zagreb, 1977. str. 123.

88. Dokumentat

Pismo Josipa Broza Tita ministru predsedniku Velike Britanije Vinstonu Čerčilu, 17. jun 1944. godine.

A-VII, k. 10, reg. br. 19/4, F.6.

89. Fotografija

Josip Broz Tito i Vinston Čerčil u Napulju, 1944. godine.

„Josip Broz Tito” (monografija), „Spektar” — Zagreb, 1977. str. 126.

90. Fotografija

Sa pregovora između predsednika NKOK-a Josipa Broza Tita i predsednika izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije dr Ivana Šubašića, Vis, 13. juna 1944. godine.

TANJUG, br. filma 10798/13.

91. Fotografija

Privremena vlada Demokratske Federativne Jugoslavije.

AJ, foto-dokumentacija.

75

DEKLARACIJA

DRUGOG ZASJEDANJA ANTIFAŠISTIČKOG VIJEĆA NARODNOG OSLOBODIENJA
JUGOSLAVIJE

U toku dvije i pol godine neprekidne Narodno-oslobodilačke borbe protiv okupatora i njegovih pomagača, narodi Jugoslavije postigli su krupan i odlučujuće uspjeh, kako u unutrašnje-političkom tako i u vanjsko-političkom pogledu. Poalije, svakog pokušaja naprijateljja, da rasbije našu Narodno-oslobodilačku Vojsku, naša se vojna sila povećala, unutarne usvrđivala i vojno-stručne podizala, što se naprijateljji vrlo trudio, da uspije oslobodilački pokret naših naroda, to su se širide narodne mase sbijale u kom pokretu oko Vrhovnog Štaba i proslavljenog narodnog vođe druga TITA, oko Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobođenja Jugoslavije, i oko nacionalnih političkih predstavništava pojedinih naroda Jugoslavije. Stalno se povećavao naš oslobodeni teritorij, rasli su naše materijalne rezerve i uvedena li opskrba izvori sa našu Narodno-oslobodilačku Vojsku i stanovništvo. Oporodo s tim rasvijali su se organi narodne vlasti i rasni privredni i upravni organi u službi te vlasti.

Priznanje krupnih uspjeha naše Narodno-oslobodilačke borbe u inostranstvu s jedne strane, a s druge strane potpuno rasotkrivanje isdajničke uloge isbjegličko-jugoslavenske "vlade" postavili su pred rukovodeće organe našeg Narodno-oslobodilačkog Pokreta potpuno nova zadatke. Nastala je potreba da se svi ti uspjehi sistematiski učvrste i iskoriste za daljnje uspješno vođenje naše Narodno-oslobodilačke borbe.

U vezi s tim činjenicama Antifašističko Vijeće Narodnog Oslobođenja Jugoslavije, na svom drugom zasjedanju održanom 29. novembra 1943.

Konstatira

I.

1. Dvije i pol godine naše Narodno-oslobodilačke borbe dokazale su širom svijetu, da su narodne mase Jugoslavije odlučne i čvrste kramle po tom oružanom otporu protiv okupatora, putem, koji je naša narodna partija Komunistička Partija Jugoslavije, i po komu su zajedno s njom išle sve istinski rodoljubivo snage i političke grupe naših naroda. Ogromna većina narodnih masa Jugoslavije svrstala se u Narodno-oslobodilačke redove i aktivno poduprla svoju Narodno-oslobodilačku Vojsku. Zajedno s tim masama useli su aktivnog učeska u Narodno-oslobodilački pokretu i njegovim organizacijama svi rodoljubi, poštani funkcioneri i svih političkih partija i grupa i domoljubivih organizacija. Sve to podjednako vrijedi za sve narode Jugoslavije. Svojom aktivnošću u Narodno-oslobodilačkom pokretu narodne mase Jugoslavije otvoreno su i glasno izrazile svoj protest protiv isdajništva, reakcionara i špekulanata u zemlji i u inostranstvu, koji su se nasiljen i prevaren držali na vlasti u staroj Jugoslaviji, pa sada ponovno pokušavaju isdajno, prevare i špekulacije. Ali svi ti pokušaji ne mogu sakriti činjenicu, da je u toku Narodno-oslobodilačke borbe stvoren potpuno nov odnos političkih snaga u našoj zemlji, to da mora također i u njenoj upravi i državnom vodstvu taj novi odnos snaga naći odgovarajući izraz.

2. Jedan od najvažnijih izvora snaga naše Narodno-oslobodilačke borbe jest činjenica, da su jedinstveni narodno-oslobodilački pokret naroda Jugoslavije i njegova Narodno-oslobodilačka Vojska, izrasli iz oslobodilačkih pokreta svih naših naroda. Narodna Jugoslavija sa njihovom borbu protiv okupatora nisu bili potrebni prethodni sporazumi o ravnoopravnosti i, v.d. Oni su se lutili oružje, počeli osloboditi svoju zemlju i time sebi ne samo stekli naga i osigurali, rivo na samoodržanje, uključujući prave na odjeljivanje ili ujedinjenje s drugim narodima. Sve snage koje učestvuju u Narodno-oslobodilačkom pokretu od prvog dana priznaće naša narodi-

76

92. Dokumentat

Ostavka NKOJ-a upućena Predsedništvu AVNOJ a 5. marta 1945. god.
Dokumentacija Skupštine SFRJ

93. Dokumentat

Zakletva Josipa Broza Tita, 7. marta 1945. godine.
Dokumentacija Skupštine SFRJ

94. Fotografija

Povratak maršala Josipa Broza Tita iz Moskve posle potpisivanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći, aprila 1945. godine.
„Josip Broz Tito“ (monografija), „Spektar“ — Zagreb, 1977.

Broj odluke 2

O D L U K A

DRUGOG ZASEDNJA ANTIFAŠISTIČKO VEĆA NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

o oduzimanju prava zakonite vlade Jugoslavije takozvanoj "jugoslavenskoj vladi" u inostranstvu i o zabrani povratka u zemlju kralju Petru II Karađorđeviću.

Š obzirom na to da su se sve izbegličke takozvane "jugoslavenske vlade" za sve vreme teške oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije držale neprijateljski prema toj oslobodilačkoj borbi i prema narodno-oslobodilačkom pokretu u zemlji;

š obzirom da su, zloupotrebljavajući gostoprimstvo savezničkih vlada, neprekidno proturale laži i klevete protiv Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, protiv organa narodne vlasti u oslobodjenim delovima zemlje, kao i protiv organa narodno-oslobodilačkog pokreta uopšte;

š obzirom da su preko svojih agenata u zemlji, a u prvom redu preko svojih ministara vojske, mornarice i vazduhoplovstva i "načelnika Vrhovne komande" Draže Mihailovića, sistematski u zemlji organizovale bratoubilački rat u cilju ugušivanja narodnog ustanka; da su preko njega i preko njemu potčinjenih komandanata sklapale sporazume i saveze sa nemačkim, italijanskim i bugarskim okupatorima i njihovim slugama Pavelićem, Nedićem i Rupnikom u cilju uništenja narodno-oslobodilačke vojne sile, idući dotle da je njihova takozvana "Jugoslavenska vojska u otadžbini", pod vrhovnom komandom Draže Mihailovića, za sve vreme vodila zajedničke operacije sa Nemačima, Italijanima i Bugarima, ustasama, Nedićevom "srpskom stražom" i slovenačkom "belom gardom" protiv narodno-oslobodilačkih snaga i protiv oslobodjenih teritorija Jugoslavije, čime je istovremeno radila na štetu interesa zajedničke borbe Saveznika;

š obzirom na to da su preko tih istih svojih agenata u zemlji i svoje takozvane "Jugoslavenske vojske u otadžbini" organizovale sistematsko masovno istrebljivanje Muslimana, Hrvata i srpskih rodoljuba u cilju da fizičkim istrebljivanjem ovih stvore uslove za osnivanje Velike Srbije, čime su direktno pomogle Hitlerovu politiku istrebljenja naših naroda i navukle na sebe odgovornost za masovna zverstva i zločine počinjene nad našim narodima;

š obzirom na to da je kralj Petar II Karađorđević davao poverenje tekvim "vladama" i njenom "ministru vojske, mornarice i vazduhoplovstva" Draži Mihailoviću, koga je unapredio u armijskog generala i učinio ga načelnikom svoje Vrhovne komande, iako mu je bio poznat njihov izdajnički rad, da je davao unapređenja i odlikovanja izdajnicima i zločincima koji su u službi okupatora krivi za smogobrojne zločine i izdajstva protiv svog naroda; da je, s druge strane, rasklaoval o one oficire bivše jugoslavenske vojske koji su od prvog dana ustanka bili u redovima narodnih boraca i mnogi pali herojskom smrću;

kao i š obzirom na to da su pod nastvom kralja i monarhije vršeni i da se još uvek vrše gnusna izdajstva i strasni zločini protiv svih naroda Jugoslavije,

Antifašističko veće narodnog oslobodjenja Jugoslavije, izražavajući volju i težnju svih naroda Jugoslavije, donosi sledeću odluku:

1. Takozvanoj jugoslavenskoj vladi u inostranstvu oduzima se sva prava zakonite vlade Jugoslavije, a zapose pravo da pred stranim državama zastupa narode Jugoslavije. To važi i za svaku drugu "vladu" koja bi u buduću bila stvorena u zemlji ili izvan zemlje, a mimo volje naroda Jugoslavije, koja se danas izražava jedino u Antifašističkom veću narodnog oslobodjenja Jugoslavije.

2. Kralju Petru II Karađorđeviću zabranjuje se povratak u zemlju, a tim da će pitanje kralja i monarhije rešiti sam narod svojom neposrednom voljom posle oslobodjenja čitave zemlje.

3. Nalaze se Predsedništvu Antifašističkog veća narodnog oslobodjenja Jugoslavije da, u svrhu poništenja i ponovnog sklapanja, odnosno odobrenja, pregleda međunarodne ugovore i obaveze koje je u inostranstvu u ime Jugoslavije sklopila izbeglička "jugoslavenska vlada".

4. Međunarodni ugovori i obaveze, koje bi u buduću u inostranstvu sklopila u ime Jugoslavije ili njenih naroda izbeglička takozvana "jugoslavenska vlada", neće se priznati.

5. Ova odluka stupa odmah na snagu.

Dne 29 novembra 1943,
u Zajcu

ZA ANTIFAŠISTIČKO VEĆE
NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

Sekretar

P. Sečević

Predsednik

P. J. Jovanović

Broj odluke 3

O D L U K A

DRUGO ZASEDNJA ANTIFAŠISTIČKOG VEĆA NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

o izgradnji Jugoslavije na federativnom principu

Na osnovu prava svakog naroda na samoodređenje, uključujući pravo na otcepjenje ili na ujedinjenje sa drugim narodima, i u skladu sa istinskom voljom svih naroda Jugoslavije, osvedočenom u toku trogodišnje zajedničke narodno-oslobodilačke borbe koja je skovala nerazdruživo bratstvo naroda Jugoslavije, Antifašističko veće narodnog oslobodjenja Jugoslavije donosi sledeću

o d l u k u :

1. Narodi Jugoslavije nikada nisu priznali i ne priznaju raskomadnje Jugoslavije sa strane fašističkih imperijalista i dokazali su u zajedničkoj oružanoj borbi svoju švrstu volju da ostanu i dalje ujedinjeni u Jugoslaviji.

2. Da bi se ostvario princip suverenosti naroda Jugoslavije, da bi Jugoslavija predstavljala istinsku domovinu svih svojih naroda i da nikad više ne bi postala domonom bilo koje hegemonističke klike, Jugoslavija se izgrađuje i izgrađuje se na federativnom principu, koji će obezbediti punu ravnopravnost Srba, Hrvata, Slovenaca, Makedonaca i Crnogoraca, odnosno naroda Srbije, Hrvatske, Slovenačke, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine.

3. U skladu sa takvom federativnom izgradnjom Jugoslavije, koja se temelji na najpunijim demokratskim pravima, jeste činjenica da već sada, u vreme narodno-oslobodilačkog rata, osnovne organe narodne vlasti kod pojedinih naroda Jugoslavije predstavljaju narodno-oslobodilački odbori i zemaljska antifašistička veća narodnog oslobodjenja/ Glavni narodno-oslobodilački odbor Srbije, Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobodjenja Hrvatske, Slovenski narodno-oslobodilački odbor, Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobodjenja Bosne i Hercegovine, Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobodjenja Crne Gore i Boke, Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobodjenja Sandžaka, inicijativni organi za Zemaljsko antifašističko veće narodnog oslobodjenja Makedonije, i da je Antifašističko veće

./.

Strana 2

narodnog oslobodjenja Jugoslavije vrhovno zakonodavno i izvršno predstavničko telo naroda Jugoslavije i vrhovni predstavnik suvereniteta naroda i države Jugoslavije kao celine.

4. Nacionalna manjina u Jugoslaviji obezbediće se sva nacionalna prava.

5. Ova odluka stupa odmah na snagu.

Dne 29 novembra 1945,
u Zajcu

ZA ANTIFAŠISTIČKO VEĆE
NARODNOG OSLOBODJENJA JUGOSLAVIJE

Sekretar

P. P. P. P.

Prešednik

S. L. L.

95. Fotografija
Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, avgusta 1945. godine.
Foto-arhiv Vojnog muzeja, Beograd
Inv. br. 19652
96. Fotografija
Josip Broz Tito potpisuje deklaraciju o proglašenju FNRJ 29. novembra 1945.
MRJ, IV-5373
97. Dokument
Deklaracija o proglašenju Federativne Narodne Republike Jugoslavije (s potpisima poslanika).
Dokumentacija Skupštine SFRJ, br. 696, 29. XI 1945. — Beograd.
98. Fotografija
Izbori za Ustavotvornu skupštinu, 11. novembar 1945.
AJ, foto-dokumentacija.
99. Fotografija
Josip Broz Tito na zajedničkoj sednici Ustavotvorne skupštine na kojoj je doneta Deklaracija o proglašenju Republike pod imenom Federativna Narodna Republika Jugoslavija.
TANJUG, br. filma 10621/1.
100. Dokument
Prvi Ustav FNRJ
AJ, Prezidijum Narodne skupštine
15-7-102
101. Fotografija
Josip Broz Tito podnosi ekspozice o spoljnoj politici Jugoslavije na Šestoj zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, april 1946.
AJ, foto-dokumentacija.
102. Fotografija
Josip Broz Tito u Narodnoj skupštini obrazlaže Opšti zakon o narodnim odborima, 1. april 1946. godine.
Politika, foto-dokumentacija.

„Čuvajte unutrašnje jedinstvo, koje je stvoreno u toku ove borbe, čuvajte ga kao zjenicu oka, jer je ono zaloga da ćemo uspješno savladati sve teškoće...”

(Iz govora održanog u Podgorici, 12. jula 1946. godine)

Politika, 14. VII 1946, br. 12349, str. 1

77

82

103. Fotografija

Josip Broz Tito govori u Podgorici, 12. jula 1946. godine.

Politika, foto-dokumentacija.

„Omladinska pruga je samo dio onoga što još treba da uradimo . . . Mi ćemo graditi sve nove i nove objekte . . . Još će pred vas biti postavljeni mnogi teški zadaci . . . Mi nećemo čekati neku pomoć izvana, nego ćemo neumorno raditi, da bismo što prije sopstvenim snagama izgradili svoju zemlju.”

(Iz govora Josipa Broza Tita graditeljima Omladinske pruge Brčko—Banovići, 26. septembra 1946. godine.)

Politika, 29. IX 1946, br. 12415, str. 3.

104. Fotografija

Josip Broz Tito u Ropotnici govori na mitingu omladincima graditeljima Omladinske pruge Brčko—Banovići, 27. septembra 1946. godine.

„Narodna armija”, Foto-dokumentacija

105. Dokument

Zakon o nacionalizaciji privatnih preduzeća iz 1946.

AJ, Prezidijum narodne skupštine 15-8-139, 1946.

106. Fotografija

Josip Broz Tito na Četvrtoj redovnoj sednici Saveznog veća zajedno sa članovima vlade, 5. decembra 1946. godine.

Politika, Foto-dokumentacija

107. Fotografija

Josip Broz Tito u prisustvu članova Savezne vlade govori na zajedničkoj sednici oba veća Narodne skupštine FNRJ o značenju Peto-godišnjeg plana, 26. aprila 1947. godine.

Politika, Foto-dokumentacija

108. Fotografija

Sa plenarne sednice CK SKJ kojoj je predsedavao Josip Broz Tito, 12—13. aprila 1948. godine.

Borba, Foto-dokumentacija

„Drugovi, vodite računa da se ovdje ne radi ni o kakvim teoretskim diskusijama, ne radi se ovdje o greškama KPJ, o tobožnjem našem ideološkom zastranjivanju. Ne smijemo dopustiti da budemo gurnuti na diskusije o tome . . . Naša Partija je čista kao sunce.”

(Iz govora Josipa Broza Tita 12. aprila 1948. godine — prvog dana plenarne sednice CK KPJ.)

Dokumentacija Skupštine SFRJ

za G. S. H. 1.

Soopitete u masovne engleske misli
sledicec smotrans logičnim razlozima na
Sovernicima. Neke profu jednog oficira
za veru u nas. Kad. more se uputiti odmah
u bregi Gori kod Jurmitore. Turske čine
upovratke koje se čini predložiti. Mi traćimo da
engleske mislije odmah bombarduju Berane,
Belo Polje, Pljevlje, Andrijevici, Mostar, ~~Šibenik~~
Podgorica i sl. koje su prema nasim
mislijanima.

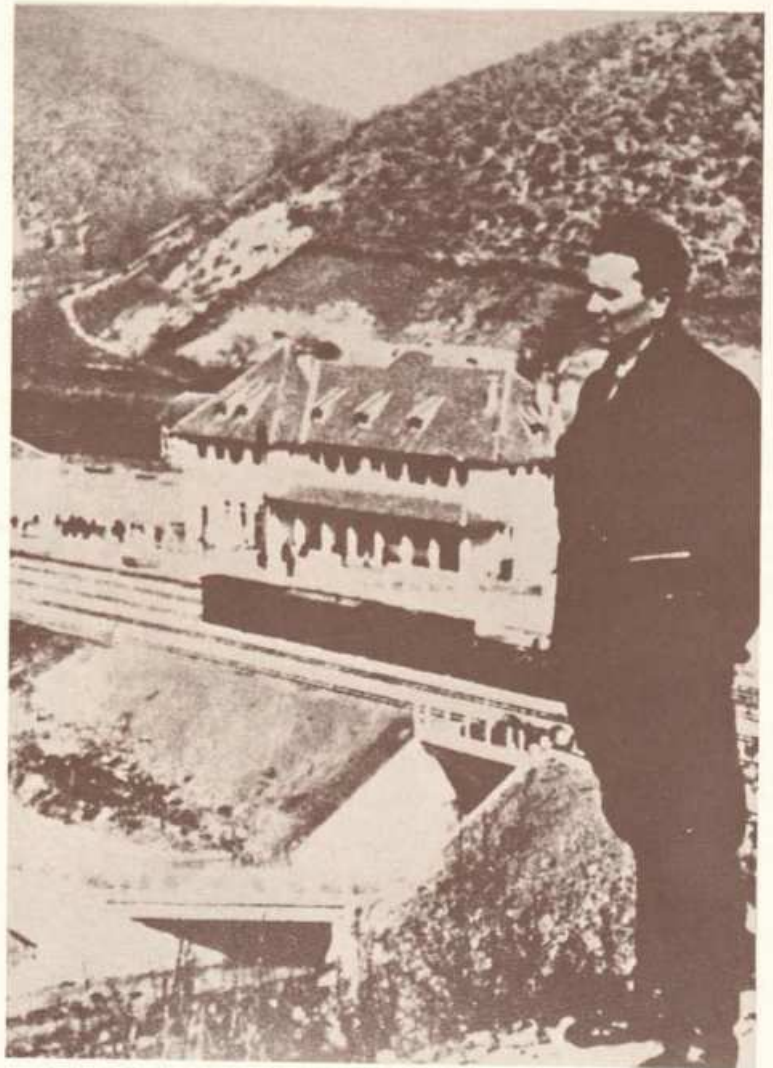
Takore čine dati mi za Kom. Jureja
i Kofuna.

Uvek su oficirski i poroćijski čine
u vojsci. Supte. Društvo misli i karakteristike
za oficirski čine

17. 11. 1913.

Por. Kofuna.

Narećujem da se najhitnije uputite
u Pravo vojvoda - Jureja - Furdor.
Bez narodne potrebe oružja uputite se
organizirati. Hitno se mora da uputite
u Pravo. Puga formirajte prema vašem
moćoljenju. Kada kod šljake. Vi ste
proučite našim poslanicama koje se probijaju.
U mogućnosti morate još nekima u činu
prijemljama u Ljubovici. U P. i u z.
vama. Sve narodne misli i kolonije. U

109. Dokumentat

Odgovor CK KPJ na Rezoluciju Informbiroa
A-CK KPJ, Iz partijskih dokumenata CK KPJ i CK VKP (b), 8032

110. Fotografija

Josip Broz Tito govori na Petom kongresu KPJ, 22. jula 1948. godine
TANJUG, br. filma 793/1

„Ogromna uloga KPJ u oslobodilačkom ratu i njeno uspješno savladjivanje svih teškoća bilo je rezultat samo toga što smo se mi rukovodili i znali orijentirati u najtežim situacijama na osnovu učenja marksizma-lenjinizma. Prema tome, stvoriti takvo jedinstvo Partije kao što je naše, tako slavnu Partiju kao što je naša, riješiti tako nacionalno pitanje kao što smo ga mi riješili, stvoriti takvo narodno jedinstvo i bratstvo kao što smo ga mi stvorili u Jugoslaviji, dovesti oslobodilački rat pod najtežim uslovima do konačne pobjede, izgraditi sve što smo mi poslije rata izgradili i pristupili izgradnji socijalizma u našoj zemlji — može samo narod koga vodi tako prekaljena Komunistička partija kao što je naša, može samo partija koja poznaje zakone društvenog razvitka i rukovodi se učenjem marksizma-lenjinizma . . . Kada se nama poslije svega što smo učinili i to stvarno učinili, osporava da smo u izvjesnom smislu išli novim putevima do ostvarenja svega toga, onda to znači proglašavati marksizam-lenjinizam dogmom, nečim što ne podleže više razvitku, pa ma kakvi novi uslovi nastali.”

(Iz političkog izveštaja Josipa Broza Tita o radu CK KPJ na Petom kongresu KPJ, 21—28. juli 1948. godine.)

„Politika” 22. VII 1948, br. 12981, str. 1.

111. Fotografija

Detalj iz dvorane za vreme rada Petog kongresa KPJ, 21—28. juli 1948. godine.

TANJUG, br. filma 793/2.

112. Fotografija

Na masovnim skupovima širom zemlje narod je izražavao jednodušnu podršku spoljnoj politici naše vlade.

Borba, Foto-dokumentacija

„U prošlosti nisam ništa više učinio no ono što može učiniti čovjek koji se riješio da svoj život posveti revolucionarnom radu na korist radničke klase, na korist svoga naroda.”

(Iz govora Josipa Broza Tita prilikom izbora za člana Slovenske akademije nauka, Ljubljana, 16. novembar 1948. godine.)

„Politika”, 17. XI 1948, br. 13083, str. 1.

84

85

113. Fotografija

Josip Broz Tito govori na III kongresu Narodnog fronta Jugoslavije, 9—11. aprila 1949. godine.

Politika, Foto-dokumentacija

114. Fotografija

Josip Broz Tito govori na predizbornom mitingu u Užicu, 18. februara 1950. godine.

Borba, Foto-dokumentacija

115. Fotografija

Josip Broz Tito na IX kongresu SKJ, 11. marta 1969. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

„Pravilna politika KPJ o nacionalnom pitanju bila je od izvanrednog značaja za otpor naših naroda fašističkoj agresiji i omogućila je stvaranje širokog svenarodnog fronta, pod vodjstvom Komunističke partije, kod svih naroda i narodnosti Jugoslavije . . .

Nastavljajući tu politiku, Savez komunista je bio inicijator dalje izgradnje našeg federativnog društvenog uređenja . . . Republike, razvijajući se kao samoupravne jedinice, sa svojim historijskim i nacionalnim obilježjima, sa jačanjem svoje pune samostalnosti istovremeno konstruišu stvarno jedinstvo našeg socijalističkog samoupravnog društva i ostvaruju svoju svestranu ravnopravnost. Time se, kao i razvijanjem samoupravnosti na svim nivoima od radnih organizacija, preko užih i širih teritorijalnih zajednica od Federacije — obogaćuje stvaralačka snaga našeg društva u cjelini i ostvaruju uslovi za procvat i svestrani napredak svakog naroda i narodnosti ponaosob.“

(Iz govora Josipa Broza Tita na IX kongresu SKJ, 11. marta 1969. g.)

„Politika“, 12. III 1969, br. 19912, str. 1.

116. Fotografija

Sa IX kongresa SKJ u Beogradu, 11—15. mart 1969. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

6-1-44
15 H

Nacionalni komitet oslobodjenja Jugoslavije i Predsednik
Kraljevske jugoslovenske vlade sporazumeli su se u ovome:

1. Kraljevska jugoslovenska vlada morala bi biti sastavljena od naprednih demokratskih elemenata koji se nisu kompromitovali u borbi protiv narodno-oslobodilačkog pokreta. Glavna dužnost te vlade bila bi organizovanje pomoći narodno-oslobodilačkoj vojsci, kao i svima onima, koji će se u buduće jednakom odlučnošću boriti protiv zajedničkog neprijatelja naše domovine, no s tim da se sve snage ujedine u jedan narodni front. Jednaka dužnost te vlade je staranje za prehranu stanovništva Jugoslavije i dovođenje u sklad reda predstavništava u inostranstvu i reda u međusavazničkim komisijama sa zaštitom naših narodnih prava, s potrebama naroda i s narodno-oslobodilačkom borbom u zemlji.

2. Nacionalni komitet oslobodjenja Jugoslavije i Kraljevska vlada g. Dr Šubašića odrediće organe koji će koordinirati saradnju u borbi protiv neprijatelja, u radu sa obnovu zemlje i u vođenju spoljne politike, te olakšati stvaranje što skorijeg jedinstvenog predstavništva država.

3. Nacionalni komitet oslobodjenja Jugoslavije smatra da u ovom trenutku nije potrebno ističeti i saostreva-
ti pitanje Kralja i monarhije, jer ono danas ne predstavlja smetnju za saradnju između Nacionalnog komiteta oslobodjenja Jugoslavije i Vlade g. Dr Šubašića, pošto je sa obe strane prihvaćeno da će konačno rešenje državnog uređenja doneti narod posle oslobodjenja cele zemlje.

4. Vlada g. Dr Šubašića izdaje deklaraciju u kojoj će
a/ priznati nacionalne i demokratske tekovine izvo-
jevane od naroda Jugoslavije u toku njihove trogodišnje borbe kojima su postavljeni temelji demokratskom federativnom uređenju naše državne zajednice i provedena privremena uprava zemlje sredstvom organizacije Antifašističkog veća narodnog oslobodjenja Jugoslavije i nacionalnog komiteta oslobodjenja Jugoslavije kao njegovog izvršnog organa;

b/ dati puno priznanje borbenim narodnim snagama organizovanim u Narodno-oslobodilačkoj vojsci pod komandom Maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita i osudu svih izdajnika naroda koji su javno ili prikriveno saradjivali s neprijateljem;

c/ uputiti poziv celom narodu da se sve borbene snage ujedine s Narodno-oslobodilačkom vojskom u jedan jedinstveni front.

5. Sa svoje strane pak Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, kao predsednik Nacionalnog komiteta oslobodjenja Jugoslavije, objaviće izjavu o saradnji s Vladom g. Dr Šubašića i ponovo će naglasiti da nacionalni komitet oslobodjenja Jugoslavije za vreme trajanja rata neće pokretati pitanje konačnog državnog uređenja.

Sadržaj ovog sporazuma objaviće se kad g. Dr Šubašić obratuje vladu.

Na slobodnoj teritoriji Jugoslavije 16.VI.1944

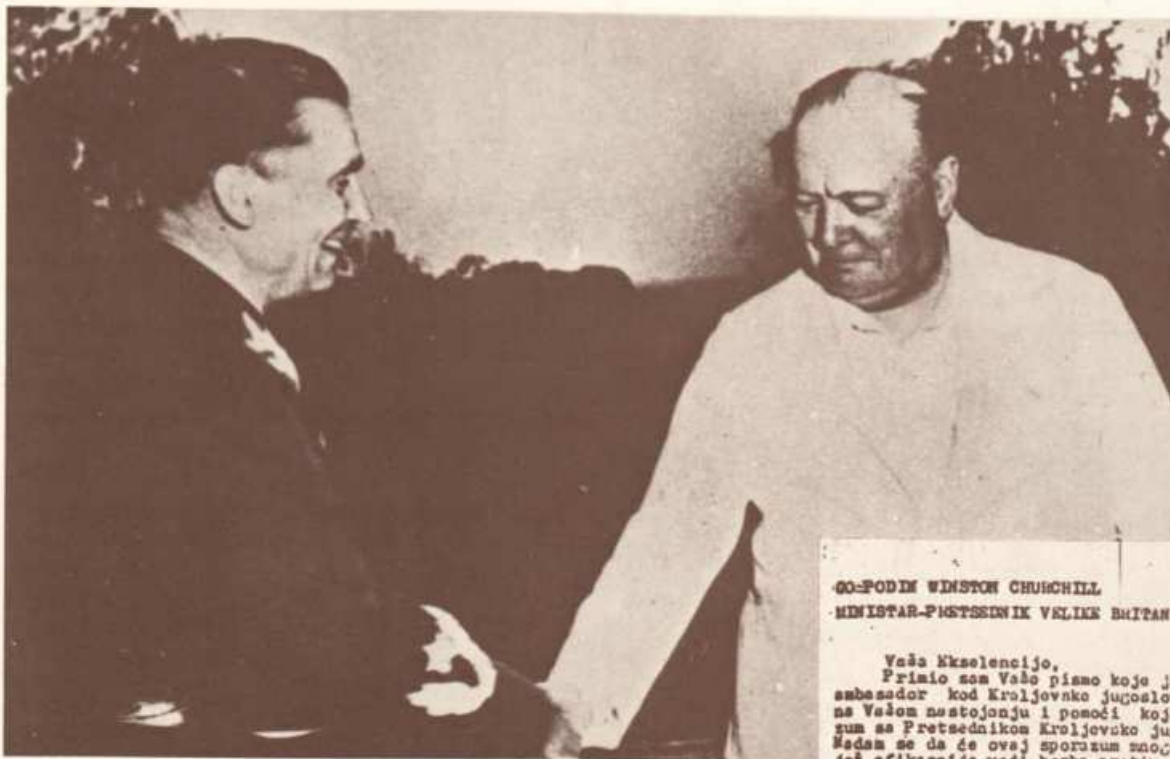
Predsednik
Kraljevske jugoslovenske vlade:

Wojan Jurkovic

Za Nacionalni komitet oslobodjenja
Jugoslavije, Predsednik:

Maršal Jugoslavije

J. Broz

89

GO-PODIM WINSTON CHURCHILL
MINISTAR-PRISTEDNIK VELIKE BRITANIJE

Vaša Ekselencijo,
Primio sam Vaše pismo koje je donosio g. Stevenson, britanski ambasador kod Kraljevske jugoslovenske vlade. Zahvaljujem Vas se na Vašem nastojanju i pomoći koja je omogućila sastanak i sporazum sa Predsjednikom Kraljevske jugoslovenske vlade g. Dr. Jubašićem. Nadam se da će ovaj sporazum značajno doprinjeti da se ojača otpor i još efikasnije vodi borba protiv okupatora za njegovo konačno isterivanje iz naše zemlje. Mi smo sa svoje strane učinili sve do krajnjih granica mogućnosti da dodje do takvog sporazuma, i nadajući pri tome u vidu u prvom redu situaciju u zemlji, t. j. raspoloženje patriotskih borbenih narodnih snaga.

Kada govorim o ovom raspoloženju, to se odnosi u prvom redu na pitanje kralja Petra II. Ono je vrlo delikatno i trebalo su je prihiti sa puno opreza da se sa jednim prenapučenjem zookrutom ne bi unela zabuna i, umesto pojačavanja i ujedinjavanja borbenih snaga, prouzrokovala oslabljenje dosadašnjeg borbenog otpora u zemlji protiv okupatora. Tu stvar treba prepustiti vremenu i definitivno rešiti posle svršetka rata.

Ovaj sporazum predstavlja snažan korak napred, odnosno prvu veću stepu u daljnjem srodjivanju odnosa suradjenju sa svim onim elementima koji su voljni da se aktivno bore u jednom jedinstvenom oslobodilačkom frontu za oslobodjenje Jugoslavije.

Ja mislim da će vlada g. Dr. Jubašića moći uspješno da vrši svoju funkciju za dobro svoje zemlje samo na taj način ako bude rodila u skladu sa učinjenim sporazumom i ako bude imala Vašu punu podršku pri tomvom radu. To govorim zato što vrlo dobro znam da u emigraciji ima ljudi koji će pokušati da ometaju rad te vlade i na taj način onemoguće ispunjavanje ovog sporazuma.

Uveren sam da će Vas g. ambasador Stevenson i Predsjednik g. Dr. Jubašić informirati i još jednom potvrditi koliko je namu stalo da ujediniamo sve snage u našoj zemlji, na čemu se vođenje rata nego i sa buduće velike zadatke pri izgradnji nove Jugoslavije.

Ja sam govorio sa g. Dr. Jubašićem po pitanju snabdjevanja naše vojske i nekih krajeva gde narod usire od gladi i smrti i na g. da i on sa svoje strane učini sve da nam Evenciji stave na raspoloženje jedan veći broj transportnih aviona, dok ovo snabdjevanje ne bude omogućeno morskim putem.

Ja bih Vas molio, Ekselencijo, da pozredujete kod Vaše vrhovne komande na Sredozemlju, kako bi nam bili što prije predani predviđeni tenkovi i avioni, sa koje je ljudstvo već potpuno iscrpljeno i čeka da stupi u borbu. Drugo važno pitanje, o kome smo također govorili sa Predsjednikom g. Dr. Jubašićem, jeste da nam se stavi što prije na raspoloženje jugoslovenska mornarica, koja nam je neophodna potrebna pri osvajanju i očuvanju naših ostrva na dalmatinskoj i primorskoj obali.

Zahvaljujem Vas, Ekselencijo, što ste omogućili Jofu naše vojske misije, g. general-majora Velebitu, dolazak u London. To je i malo znatnog uticaja na razbistravanje prilika u našoj zemlji.

Primite, Ekselencijo, izraz mog dubokog poštovanja.

17.VI.1944

PREH3

166

Vaš
J. B. [signature]

117. Fotografija

Josip Broz Tito na sednici Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, na kojoj je usvojen Osnovni zakon o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

„Donošenje tog zakona biće najznačajniji historijski čin Narodne skupštine poslije donošenja Zakona o nacionalizaciji za proizvodnju. Preuzimanjem sredstava za proizvodnju u državne ruke još nije bila ostvarena akciona parola radničkog pokreta 'Fabrike radnicima', jer parola 'Fabrike radnicima', 'zemlja seljacima', nije neka apstraktna propagandistička parola, već takva koja ima u sebi duboki sadržajni smisao. Ona sadrži u sebi čitav program socijalističkih odnosa u proizvodnji: u pogledu društvene svojine, u pogledu prava i dužnosti radbenika i — prema tome — može se i mora ostvariti u praksi, ako mislimo da zaista izgradimo socijalizam.”

(Iz govora Josipa Broza Tita sa sednice Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, u vezi usvajanja Osnovnog zakona o upravljanju državnim privrednim preduzećima i višim privrednim udruženjima od strane radnih kolektiva, 26. jun 1950. godine.)

„Politika“, 28. VI 1950, br. 13591, str. 1.

118. Fotografija

Radničko samoupravljanje postaje stvarnost: dogovor na radnom mestu.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

119. Fotografija

Josip Broz Tito sa članovima vlade na sednici oba veća Narodne skupštine FNRJ, na kojoj je Edvard Kardelj podneo ekspozice o Predlogu opšteg zakona o narodnim odborima.

„Borba“, Foto-dokumentacija

120. Fotografija

Poslanici Savezne skupštine Jugoslavije izglasavaju 13. januara 1953. godine Ustavni zakon o osnovama društvenog i državnog uređenja.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

121. Dokument

Ustavni zakon o osnovama društvenog i političkog uređenja i saveznim organima vlasti.

Dokumentacija Skupštine SFRJ

122. Fotografija

Prvi predsednik FNRJ — Josip Broz Tito polaže zakletvu pred poslanicima Savezne narodne skupštine, 14. januara 1953. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

91

ZAKLETV A

Zaklinjem se čašću svoga naroda da ću vjerno i neumorno služiti narodu, da ću svoju dužnost po zakonima vršiti savestano i nepristrasno, čuvajući i braneći tekovine narodno-oslobodilačke borbe za sreću i napredak demokratske federativne Jugoslavije.

J. B. ...

Beograd, 7 marta 1945 god.

Zakletvu oteraва Претседништво Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије.

7 марта 1945 год.

Београд

ОКРЕТАР

M. ...

ПРЕТСЕДНИК

K. ...

93

„Zaklinjem se svojom čašću i čašću radnog naroda Jugoslavije da ću sve dužnosti predsjednika Republike izvršavati predano i vjerno, da ću se pridržavati Ustava i zakona i drugih odluka Narodne skupštine, da ću čuvati i braniti suverenitet i dostojanstvo Federativne Narodne Republike Jugoslavije i da ću sve svoje snage zalagati za dalji napredak i procvat slobodne i ravnopravne socijalističke zajednice naših naroda.“

Dokumentacija Skupštine SFRJ

123. Fotografija

Narod pred zgradom Skupštine pozdravlja izbor Predsednika Republike, 14. januara 1953. godine.

MRJ, A-639/12

124. Fotografija

Josip Broz Tito govori na Drugom kongresu samoupravljača u Sarajevu, 5. maja 1971. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

„Samoupravljanje od uvođenja prvih radničkih savjeta do danas, postalo je materijalna snaga naših radnih ljudi... Naš politički i ekonomski sistem mi sada usavršavamo tako da u njemu dodju do punog izražaja samoupravni interesi radničke klase i svih radnih ljudi i da se istovremeno u potpunosti afirmišu prava i interesi svih naših naroda i narodnosti, svih naših republika i pokrajina. Za socijalističku Jugoslaviju ne postoji dilema u pogledu prioriteta nacionalnog nad klasnim, ili obrnuto. Prenebregavanje bilo jednog ili drugog, za našu višenacionalnu zajednicu bilo bi štetno, i neprihvatljivo je. Bez obzira na nacionalne specifičnosti, osnovni interesi radničke klase su istovjetni u čitavoj zemlji i zato ona i predstavlja cement, glavni faktor naše samoupravne, socijalističke Jugoslavije. Nesumljivo je da će ona to i u budućnosti ostati.“

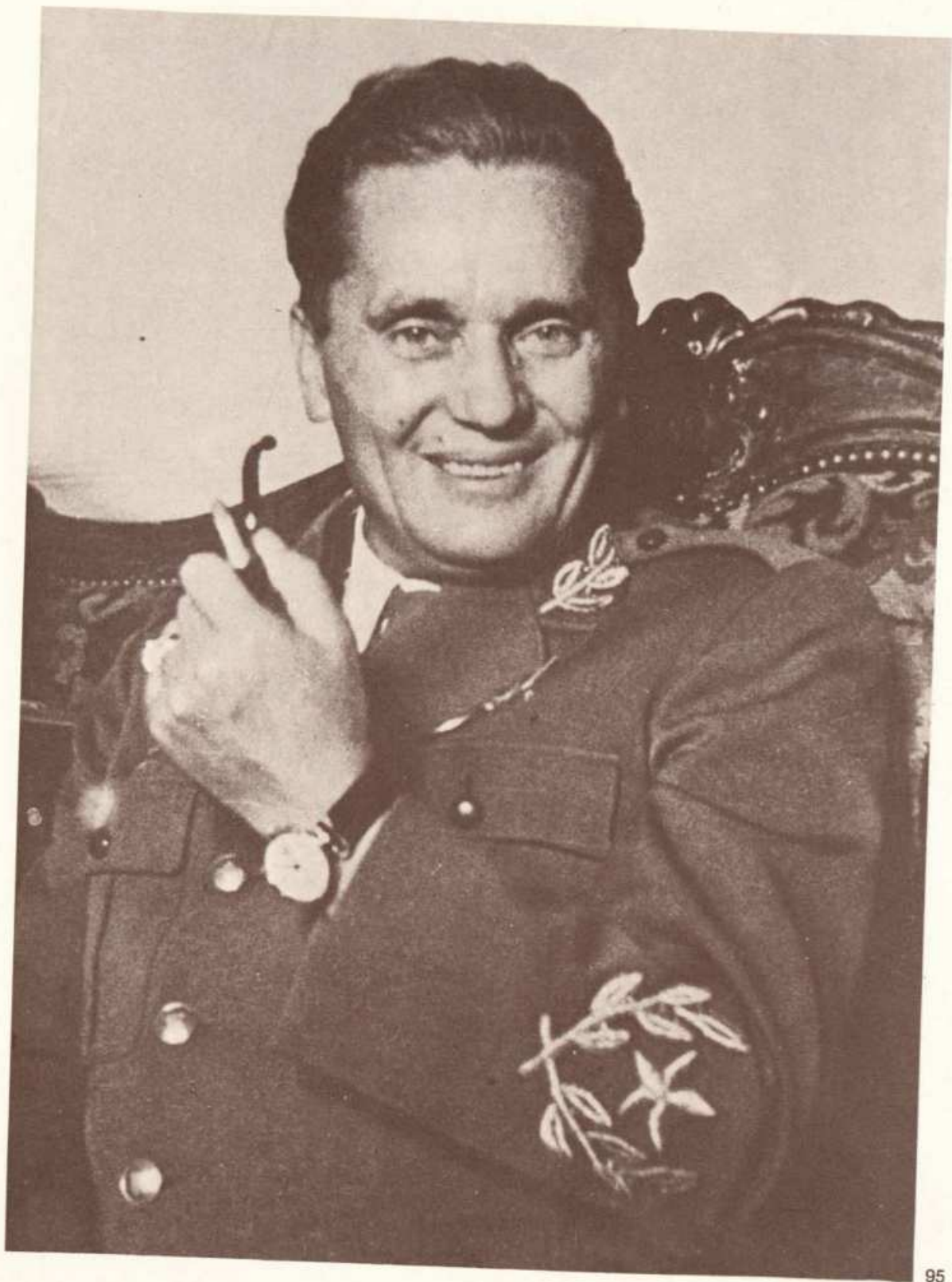
(Iz izlaganja predsjednika Republike Josipa Broza Tita o istorijskom značaju razvitka samoupravljanja u našem društvu, Drugi kongres samoupravljača Jugoslavije — 5—8. maj 1971. godine, Sarajevo.)

„Politika“, 6. V 1971, br. 20683, str. 1.

125. Fotografija

Sa Drugog kongresa samoupravljača Jugoslavije u Sarajevu, 5—8. maj 1971. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

126. Fotografija

Sa zajedničke sednice svih veća Savezne skupštine 29. jula 1971. godine, na predlog republičkih i pokrajinskih skupština, za predsednika Republike, 29. jula 1971. godine.)

Politika, Foto-dokumentacija

„Usvajajući ustavne amandmane od dvadeset do četrdeset dva, mi smo fiksirali društvenu suštinu, kao i idejno-političke i pravne postulate sadašnje etape samoupravljanja. Time su položene osnove za takve proizvodne odnose koji će odgovarati stupnju proizvodnih snaga koji smo do danas postigli. Ustavni amandmani otvaraju široke mogućnosti, za podsticanje samoupravne inicijative i stvaralačkih snaga radničke klase i svih radnih ljudi. Time će se ubrzati proces oslobodjenja rada i ličnosti čovjeka. Radni ljudi dobili su ovim ustavnim amandmanima novo snažno oružje u borbi protiv etatizma, birokratizma, i tehnokratizma — protiv pojava koje stalno prijete degradiranjem socijalističkih samoupravnih odnosa . . .”

(Sa zajedničke sednice svih veća Savezne skupštine, reč predsednika Josipa Broza Tita povodom njegovog ponovnog izbora za predsednika Republike, 29. jula 1971. godine).

„Politika“, 30. VII 1971.
Br. 20767, str. 1.

127. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito na sednici Saveznog veća i Veća republika i pokrajina Skupštine SFRJ na kojoj je usvojen Zakon o udruženom radu, 25. novembra 1976. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

128. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito potpisuje ukaz o Zakonu o udruženom radu, 25. novembra 1976. godine.

„Politika“, Foto-dokumentacija

129. Dokument

Predlog predsednika Predsedništva i predsednika Republike Josipa Broza Tita predsedniku Skupštine SFRJ da se pristupi promeni Ustava SFRJ u vezi ostvarivanja načela o kolektivnom radu, odlučivanju i odgovornosti.

(Predsedništvo SFRJ, broj 03-510, od 17. oktobra 1979. godine)
Dokumentacija Skupštine SFRJ, Beograd

ДЕКЛАРАЦИЈА

о проглашењу Федеративне народне републике Југославије

Кроз двадесет и две године постојања Југославије пре рата, њени народи нису могли остварити своје вековне тежње: националну равноправност и социјалну правду. Уместо да буде остварено њихово братско јединство на основу равноправности, ненародна владавина једне хегемонистичке клике стварала је међу њима све дубљи јав и међусобни раздор.

Таква политика угњетавања појединих народа и њиховог разједињавања, као и брутална политичка и социјална реакција коју су спроводиле реакционарне клике са монархијом на челу, ослабила је државу изнутра као и према спољном свету, што је довело до катастрофалних последица у време најевређе фашистичких сила у Југославију априла 1941 године.

У време априлске најевређе Немачке и других фашистичких сила у Југославију, Петар II Карађорђевић није имао ни способности ни воље да организује отпор народа против окупатора, већ је побегао у иностранство а народе Југославије препустио њиховој судбини.

Својим поступцима за време народно-ослободилачке борбе Петар II Карађорђевић ослабио је отпор народа према окупатору. Он је свим средствима помагао народне издајнике који су од 1941 непрекидно водили борбу против Народне-ослободилачке војске, односно против ослободилачког покрета народа, и сарађивали са окупатором.

Народи Југославије устали су у борбу против фашистичких окупатора и домаћих издајника чврсто решени да бране своју независност и слободу и да допринесу свој удео општим напорима уједињених нација против заједничког непријатеља. У четворогодишњој борби народи Југославије остварили су своје чврсто јединство и братство. Они су крваву и животима својих нај-

бољих синова не само победили окупаторе и њихове домаће сараднике, него су и уклонили све оно што их је у прошлости раздвајало. Они су чврсто решили да створе такав угуђураван поратки који ће ни омогућити изван развитака и остварење боље и срећније будућности.

Народи Југославије уверили су се, како у периоду од првог до другог Светског рата, тако и у самом току четворогодишње ослободилачке борбе да је монархија била највећа сметња остварењу нове Југославије братске и демократске заједнице равноправних народа. Они су се уверили да је монархија главни кривац и за све потупке ненародних решења и пре рата као и за оно што су наши народи морали подносити од домаћих издајника који су били помагани од монархије.

На основу тога и сагласно слободно израженој вољи свих народа Југославије, Савезна скупштина Уставотворне скупштине, решила је и решава у име народа:

I

Демократска федеративна Југославија проглашује се народном републиком под именом ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА!

ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА је савезна народна држава републиканског облика, заједница равноправних народа који су слободно изразили своју вољу да остану уједињени у Југославији.

II

Са овом одлуком коначно се у име свих народа Југославије укида монархија у Југославији, а Петар II Карађорђевић, са целом династијом Карађорђевића, лишава се свих права која су гему и династији Карађорђевића припадала.

Дано у Београду

главном граду

Федеративне народне републике Југославије

29 новембра 1945 године

Змић
Мидић, Симић

101

104

130. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito sa rukovodećim sastavom oružanih snaga, operativne armije i teritorijalne odbrane zemlje, za vreme razgovora u Karadjordjevu, 20. maja 1971. godine, vodjenim o realizovanju koncepcije opštenarodne odbrane i zadacima daljeg izgradjivanja naših oružanih snaga.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

131. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito prilikom susreta sa pripadnicima mehanizovanih jedinica na manevrima „Sloboda 1971.“, 9. oktobra 1971. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

132. Fotografija

Josip Broz Tito, vrhovni komandant oružanih snaga SFRJ

AJ, foto-dokumentacija.

„Zadatak je organizacije Saveza komunista JNA da i dalje radi na podizanju moralno-političke snage i borbene sposobnosti Armije, da produbljuje njen klasni i opštenarodni karakter i da doprinosi jačanju jedinstva naših oružanih snaga — Jugoslovenske narodne armije i teritorijalne odbrane. Na bogatim tradicijama naše revolucije, treba neprekidno razvijati najužu povezanost naših oružanih snaga i naroda.“

(Iz pisma Josipa Broza Tita Konferenciji organizacija SK u JNA, 20. februar 1975. godine.)

„Politikaa“, 21. II 1975, br. 22047, str. 7.
A-VII, Igalo, 18. II 1975.

133. Fotografija

Maršal Josip Broz Tito prima diplomu prvog doktora vojnih nauka u Centru visokih vojnih škola u Beogradu, 21. decembra 1976. godine.

„Narodna armija“, Foto-dokumentacija

134. Dokument

Zakon o opštenarodnoj odbrani i društvenoj samozaštiti

Dokumentacija Skupštine SFRJ AS-689-1974.

135. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito predsedava sednici Saveta za narodnu odbranu Predsedništva SFRJ na kojoj su razmatrana aktuelna pitanja ostvarivanja opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, 10. decembar 1976. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

„Mi nećemo prići nikakvom bloku, mi se nećemo vezati uz bilo koji blok dokle god oni postoje. Ja mislim da će jednoga dana ipak doći vrijeme, a ono možda i nije tako daleko, da će se kod izvjesnih ljudi, koji su danas odgovorni za ovakvu politiku ipak učvrstiti misao da se ovim putem u svijetu ne može stabilizirati jedan trajan mir i da treba voditi drukčije politiku, ne politiku blokova, ne politiku ideološke podjele svijeta na blokove nego nalaženja drugog puta — a to je put koji mi odavno propovijedamo, put saradnje, put aktivne koegzistencije između naroda i država, bez obzira na razlike u njihovim političkim i unutrašnjim sistemima uopšte.“

(Iz govora Josipa Broza Tita 15. maja 1955. godine u Puli povodom 10-godišnjice proslave oslobodjenja Istre, Slovenačkog primorja, Rijeke, Kopra i kvarnerskih otoka.)

„Politika“, 16. V 1955, br. 15134, str. 1.

136. Fotografija
- Istorijski susret trojice lidera politike nesvrstavanja na Brionima 18—19. jula 1956, kada su Tito, Nehru i Naser potpisali posebnu deklaraciju poznatu kao „Brionska deklaracija“.
- „Nesvrstani“ (monografija), „Spektar“, Zagreb, 1977, str. 9.
137. Fotografija
- Na Prvoj konferenciji šefova država i vlada vanblokovskih zemalja održanoj u Beogradu od 1—6. septembra 1961. godine učestvovali su: službene delegacije iz 25 zemalja, posmatrači iz tri zemlje, predstavnici 24 oslobodilačka pokreta i progresivne partije iz raznih delova sveta.
- TANJUG, br. filma 10401/639.
138. Fotografija
- Predsednik Republike Josip Broz Tito otvara 1. septembra 1961. godine u zgradi Savezne skupštine, u svojstvu domaćina, Konferenciju šefova država i vlada nesvrstanih zemalja.
- TANJUG, br. filma 10401/743.
- „Naša Konferencija predstavlja direktan rezultat mnogih iskustava i sopstvenih pouka. Istovremeno, ona predstavlja dokaz naše riješenosti da preuzmemo onaj dio odgovornosti za mir i sudbinu svijeta, koji nam se u sadašnjim uslovima nameće . . .
- Naša dobra volja i riješenost da sve svoje snage i sposobnosti stavimo u službu bolje sutrašnjice, za naše zemlje i za svijet u kome živimo, nemaju granice ni prepreka.“
- (Iz govora predsednika Josipa Broza Tita na Prvoj konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Beogradu, 1. septembar 1961. g.)
- „Politika“, 2. IX 1961.
Br. 17206, str. 1.
139. Dokument
- Deklaracija konferencije šefova država i vlada vanblokovskih zemalja.
- Dokumentacija SSiP-a
140. Fotografija
- Šefovi država i vlada Prve konferencije nesvrstanih zemalja u Beogradu, 1—6. septembar 1961. godine.
- TANJUG, br. filma 10401/780 C
141. Fotografija
- Predsednik Josip Broz Tito govori na Drugoj konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja koja je održana u Kairu od 5—10. oktobra 1964. godine.
- TANJUG, br. filma 14776/91

О Д Л У К А

о проглашењу

УСТАВНОГ ЗАКОНА О ОСНОВАМА ДРУШТВЕНОГ И ПОЛИТИЧКОГ УРЕЂЕЊА
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНИХ ОРГАНА
ВЛАСТИ

На основу члана 72 Устава Федеративне Народне Републике Југославије од 31 јануара 1946 године, Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије, на заједничкој седници Савезног већа и Већа народа, одржаној 13 јануара 1953 године, доноси

О Д Л У К У

Проглашава се и ступа на снагу Уставни закон о основама друштвеног и политичког уређења Федеративне Народне Републике Југославије и савезних органа власти, усвојен од Савезног већа и Већа народа на њиховим седницама од 13 јануара 1953 године.

Да би се уставни систем довео у склад с променама оствареним у основама друштвеног и политичког уређења земље, Народна скупштина Федеративне Народне Републике Југославије доноси

УСТАВНИ ЗАКОН

О ОСНОВАМА ДРУШТВЕНОГ И ПОЛИТИЧКОГ УРЕЂЕЊА ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ
РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ И САВЕЗНИХ ОРГАНА ВЛАСТИ

I ФЕДЕРАТИВНА НАРОДНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

Члан 1

Федеративна Народна Република Југославија је социјалистичка демократска савезна држава суверених и равноправних народа.

Члан 2

Сва власт у Федеративној Народној Републици Југославији припада радном народу.

Радни народ врши власт и управља друштвеним пословима преко својих претставника у народним одборима и народним скупштинама, у радничким саветима и у другим самоуправним органима, као и

Овај закон ступа на снагу даном проглашења на заједничкој седници оба већа Народне скупштине ФНРЈ, а његово спровођење вршиће се према одредбама посебног закона.

У Београду, 13 јануара 1953 године

НАРОДНА СКУПШТИНА
ФЕДЕРАТИВНЕ НАРОДНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ПРЕДСЕДНИК
ВЕЋА НАРОДА,

Мр. Ђинђић

ПОДПРЕДСЕДНИК
САВЕЗНОГ ВЕЋА,

Јосип Јурић

У К А З

На основу члана 74 тачке 6 Устава Превидљив Народне скупштине ФНРЈ проглашује Основни закон о државним привредним предузећима, који су донели Савезно веће и Веће народа Народне скупштине ФНРЈ, а који гласи:

ОСНОВНИ ЗАКОН

О
ДРЖАВНИМ ПРИВРЕДНИМ ПРЕДУЗЕЊИМА

I. ОСНОВНА НАЧЕЛА

1. Државна привредна предузећа

Члан 1

У циљу организовања, коришћења и развијања привредних снага земље, задовољења потреба народа и јачања државног привредног сектора, држава оснива привредна предузећа. Државним предузећем сматра се оно привредно предузеће које је у искључивој државној својини. Државна привредна предузећа могу се бавити производњом, прометом робе и транспортом, банкарским пословима као и услугама за плату.

Члан 2

Државно привредно предузеће има својство правног лица. За обавезе предузећа одговара само предузеће имовином која му је дата на управљање.

Члан 3

Државна привредна предузећа су:
1/ предузећа општедржавног значаја;
2/ предузећа републиканског, покрајинског односно обласног значаја;
3/ предузећа локалног значаја.
Предузећима општедржавног значаја управљају Савезна влада и њени органи.
Предузећима републиканског значаја управљају владе народних република и њени органи.
Предузећима покрајинског значаја управљају Главни извршни одбор Аутономне покрајине и његови органи.
Предузећима обласног значаја управљају извршни одбор аутономне области и његови органи.
Предузећима локалног значаја управљају народни одбори.

2. Оснивање предузећа

Члан 4

Предузећа општедржавног значаја оснивају се, удружују и преосталу решењем Владе ФНРЈ.
Закон републике одређиће органе који су надлежни за доношење решења о оснивању, удруживању и престанку предузећа републиканског, покрајинског и локалног значаја, као и начин доношења и одрживу тих решења.

- „Kodifikacija principa miroljubive i aktivne koegzistencije od strane Ujedinjenih nacija, o čemu sam govorio i na XVIII zasjedanju Generalne skupštine UN, trebalo bi upravo da doprinese i jačanju uloge ove svjetske organizacije. Usvajanjem načela koegzistencije, kao normi u životu međunarodne zajednice, obogatila bi se Povelja UN i sadržajno i u pogledu njene konkretne primjene.”
- (Iz govora Josipa Broza Tita na Drugoj konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja, Kairo, 6. oktobar 1964. godine.)
- „Politika”, 7. X 1964, br. 18323, str. 1.
142. Dokumentat
- Deklaracija Druge konferencije šefova država i vlada nesvrstanih zemalja koju je predložio Josip Broz Tito da se podnese Generalnoj skupštini UN, Kairo, 10. oktobar 1964. godine.
- Dokumentacija SSIP-a
143. Dokumentat
- „Program za mir i međunarodnu saradnju” (Druga konferencija šefova država i vlada nesvrstanih zemalja, Kairo 5—10. oktobar 1954. godine.)
- Dokumentacija SSIP-a
144. Fotografija
- Razgovor Tito—Naser u palati „Kubek” u Kairu, 26. aprila 1965. god.
- TANJUG, br. filma 14776/286
145. Fotografija
- Ga Treće konferencije nesvrstanih zemalja u Lusaki, 8—10. septembra 1970. godine.
- TANJUG, br. filma 21976/98
146. Fotografija
- Predsednik Josip Broz Tito po povratku iz Lusake u Beogradu, 12. septembra 1970. godine.
- TANJUG, br. filma 21976/374
- „Konferencija je dala nedvosmislen odgovor svima onima koji su tvrdili da je nesvrstanost navodno prevaziđjena, da nesvrstani ne mogu igrati nikakvu efikasnu ulogu u današnjem svetu i da samo velike sile nose svu odgovornost.”
- (Iz izjave predsednika Josipa Broza Tita predstavnicima štampe po dolasku iz Lusake u Beograd, 12. septembra 1970. godine.)
- „Politika”, 13. IX 1970, br. 20454, str. 1.
147. Fotografija
- Predsednik Josip Broz Tito sa Edvardom Kardeljom na Četvrtoj konferenciji nesvrstanih zemalja u Alžiru, 2. septembra 1973. godine.
- TANJUG, br. filma 25419/180

JA
JOSIP BROZ
ZAKLINJEM SE SVOJOM ČAŠĆU
I ČAŠĆU RADNOG NARODA JUGOSLAVIJE
DA ĆU SVE DUŽNOSTI
PRETSEDNIKA REPUBLIKE
IZVRŠAVATI PREDANO I VERNO,
DA ĆU SE PRIDRŽAVATI USTAVA I ZAKONA
I DRUGIH ODLUKA NARODNE SKUPŠTINE
DA ĆU ČUVATI I BRANITI
SUVERENITET I DOSTOJANSTVO
FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
I DA ĆU SVE SVOJE SNAGE ZALAGATI
ZA DALJI NAPREDAK I PROCVAT
SLOBODNE I RAVNOPRAVNE
SOCIJALISTIČKE ZAJEDNICE
NAŠIH NARODA.

DANA 14 JANUARA 1953 GODINE
U BEOGRADU

PRETSEDNIK SAVEZNOG VEĆA

Josip Broz

PRETSEDNIK REPUBLIKE

Josip Broz

PRETSEDNIK VEĆA NARODA

Josip Broz

148. Fotografija

Sa Četvrte konferencije šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Alžiru, 2—10. septembar 1973. godine.

TANJUG, br. filma 25419/214

„Alžirska konferencija bila je zaista jedan historijski događaj od velikog značaja . . . Razumije se, teško je u ovom trenutku dati punu ocjenu značaja i dometa Konferencije, njenog rada i odluka koje su usvojene i koje su ispunjene riješenošću za čim aktivnijom akcijom na njihovoj realizaciji. Njen odjek je već sada veoma veliki u čitavom svijetu i nema sumnje da će Konferencija imati veliki uticaj na tok i zbivanja u svijetu u vremenu koje je pred nama.”

(Iz izjave za štampu predsednika Josipa Broza Tita po dolasku u Beograd, 10. septembra 1973. godine.)

„Politika”, 11. IX 1973, br. 21529, str. 1.

149. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito govori na Petoj konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Kolombu, 17. avgusta 1976. godine.

Foto-arhiv Vojnog muzeja, Beograd, inv. br. 19760

„Nesvrstane zemlje su preuzele svoj dio odgovornosti za stvaranje pravednijeg svijeta. One su, kao i do sada, spremne da ravnopravno saradjuju sa svima u ostvarenju tog revolucionarnog zadatka. Tu svoju historijsku misiju izvršavaće utoliko uspješnije ukoliko budu stalno jačale svoje jedinstvo i međusobnu solidarnost. Kao vjesnici novih međunarodnih odnosa, moramo se za njih boriti u međusobnoj saradnji i u odnosima sa drugima . . . U našim odlukama i programima data je vizija sutrašnjeg svijeta, čije se ostvarenje ne može spriječiti. Ali, ta vizija se neće ni ostvarivati sama po sebi — za nju se treba boriti. Neka ova Konferencija protekne u znaku dogovora za našu još uspješniju borbu i akciju.”

(Iz govora predsednika Josipa Broza Tita na Konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Kolombu, 17. avgusta 1976. godine)

„Politika”, 18. VIII 1976.
Br. 22538, 1.

150. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito u razgovoru sa stranim šefovima država i vlada.

TANJUG, br. filma 28570/176

151. Fotografija

Detalj iz dvorane za vreme rada Konferencije šefova država i vlada nesvrstanih zemalja u Kolombu, 16—19. avgusta 1976. godine.

AJ, foto-dokumentacija.

152. Fotografija

Šefovi država i vlada nesvrstanih zemalja na Petoj konferenciji u Kolombu 1976. godine.

AJ, foto-dokumentacija

153. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito sa članovima jugoslovenske delegacije u Havani, septembar 1979. godine.

TANJUG, br. filma 31175/37

154. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito govori na Šestoj konferenciji nesvrstanih zemalja u Havani, 4. septembar 1979. godine.

TANJUG, br. filma 31175/91

„Mi smo se ovdje sastali kao najodgovorniji predstavnici većine čovječanstva. Pred nama su nove velike obaveze. U nas su uprte oči čitavog svijeta. To od nas traži uzajamno razumijevanje i uvažavanje, punu ravnopravnost, dobru volju za prevazilaženje razlika, duboko osjećanje solidarnosti i najviši stepen odgovornosti.

Naš pokret je okrenut ključnim problemima svijeta — pitanjima mira, sigurnosti, razvoja i opšteg napretka. On izražava suštinske interese cijelog čovječanstva, a ne samo jednog njegovog dijela. Utoliko je veća njegova historijska odgovornost. Ta odgovornost je na svima nama. Mi ne smijemo nikada izgubiti iz vida ono što nam je zajedničko i što nas udružuje. Moramo se suprotstavljati svemu što nas razdvaja i što pogoduje prodiranju tuđih interesa u naše redove.

Naš trajni interes i naš strategijski cilj u ovom trenutku jeste da dalje afirmišemo izvorne principe politike nesvrstanosti i da na osnovu njih jačamo solidarnost, jedinstvo i akcionu sposobnost pokreta nesvrstanosti. To su pouzdani putokazi našeg kretanja u budućnost. Samo tako možemo uspješno doprinositi izgradnji svijeta kakvome težimo.

Time sam se i ja lično rukovodio, odlučujući se na ovaj daleki i za mene naporan put. Rukovodio sam se i odgovornošću koju imam kao jedan od osnivača pokreta i čvrstim uvjerenjem da nema te žrtve koju ne treba podni-

PREDSEDNIKU SKUPSTINE SFRJ

BEOGRAD

POLAZEĆI OD OPŠTERIHVACENE INICIJATIVE O UNAPREĐENJU KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI, PREDSEDNIŠTVO SFRJ NA OSNOVU ČLANA 399 USTAVA SFRJ, NA SEDNICI OD 4. OKTOBRA 1979. GODINE ZAKLJUČILO JE DA SKUPSTINI SFRJ PODNESE

PREDLOG

DA SE PRISTUPI PROMENI USTAVA SFRJ

I

DOSTIGNUTI STEPEN RAZVOJA SOCIJALISTIČKIH SAMOUPRAVNIH ODNOSA I DALJI RAZVOJ SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE, POSEBNO RAZVOJ DELEGATSKOG SISTEMA, OMOGUĆUJU I ZAHTEVAJU DA SE U SVIM SAMOUPRAVNIM ORGANIMA, U ORGANIMA DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA I U ORGANIMA DRUŠTVENO-POLITIČKIH ORGANIZACIJA POTPUNJE I DOSLEDNIJE OSTVARUJU NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI. U TOM CILJU, POTREBNO JE DA SE

2

STALNO UNAPREĐUJU NAČIN I OBLICI ORGANIZOVANJA I RADA ORGANA I TELA U POLITIČKOM SISTEMU SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA.

U USLOVIMA FUNKCIONISANJA DELEGATSKOG SISTEMA, RADNI LJUDI I GRAĐANI, PUTEH SVOJIH DELEGACIJA I DELEGATA, KONSTITUIŠU ORGANE I OSTVARUJU NEPOSREDNO UČEŠĆE U PROCESU POLITIČKOG ODLUČIVANJA. NAČIN ODLUČIVANJA U DELEGATSKOM SISTEMU TREBA SVE VIŠE DA POSTAJE KOLEKTIVNO I RAVNOPRAVNO ODLUČIVANJE RADNIH LJUDI I NJIHOVIH ORGANA KONSTITUISANIH NA DELEGATSKIM OSNOVAMA.

DOSLEDNIJA PRIMENA NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI U DELEGATSKIM SKUPŠTINAMA I DRUGIM KOLEKTIVNIM ORGANIMA VLASTI I DRUŠTVENOG SAMOUPRAVLJANJA, KAO BITNA PRETPOSTAVKA DALJEG RAZVOJA DELEGATSKOG SISTEMA I SOCIJALISTIČKE SAMOUPRAVNE DEMOKRATIJE UOPŠTE, UČINIĆE DELOTVORNIJOM I EFIKASNIJOM BORBOM PROTIV TENDENCIJA BIROKRATSKO-TEHOKRATSKIH UZURPACIJA SAMOUPRAVNIH PRAVA RADNIH LJUDI I GRAĐANA, LIDERSTVA, KARIJERIZMA I DRUGIH SLIČNIH POJAVA.

DOSLEDNA PRIMENA NAČELA O KOLEKTIVNOM NAČINU RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI U ORGANIMA FEDERACIJE TREBA DA DOPRINOSE DALJEM UČVRŠĆIVANJU I RAZVIJANJU ZAJEDNIŠTVA NARODA I NARODNOSTI I NJIHOVIH REPUBLIKA I AUTONOMNIH POKRAJINA, NA OSNOVAMA PUNE RAVNOPRAVNOSTI I TEKOVINA NARODNOSLOBODILAČKE BORBE I SOCIJALISTIČKE REVOLUCIJE.

3

POSTOJEĆA OSNOVNA NAČELA USTAVA SFRJ I ODREBE U NJEGOVIM NORMATIVNIM DELU, U SKLADU SU SA NAČELIMA KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI. PREDJUTIM, DOSADAŠNJA ISKUSTVA U PRIMENI TIH NAČELA U INTERESU DALJEG RAZVIJANJA KOLEKTIVNOG RADA, ODLUČIVANJA I ODGOVORNOSTI, UKAZUJU NA POTREBU PROMENE NEKIH KONKRETNIH ODREBI U USTAVU SFRJ.

II

POLAZEĆI OD NAPRED NAVEDENIH NAČELNIH STAVOVA, A U CILJU DALJE DEMOKRATIZACIJE DRUŠTVENO-POLITIČKIH ODNOSA, POTPUNIJES OSTVARIVANJA NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU I JAČANJA ODGOVORNOSTI, PROMENE USTAVA SFRJ TREBA DA SE ODMOSE NA PITANJA ORGANIZACIJE I SASTAVA ORGANA, KAD I VREME TRAJANJA MANDATA PREDSEDNIKA, ODNOSNO PREDSEDAVAJUĆEG,

PREDSEDNIŠTVO SFRJ ISTIČE DA ĆE TE PROMENE USTAVA SFRJ ZNAČAJNO DOPRINETI:

- DA SE POTPUNJE OSTVARUJE USTAVOM UTVRĐENI POLOŽAJ I ULOGA RADNIH LJUDI I NJIHOVIH SAMOUPRAVNIH ORGANIZACIJA I ZAJEDNICA U POLITIČKOM SISTEMU SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA I U SAMOUPRAVNOM DRUŠTVU U CELINI;

- DA SE DALJE RAZVIJE I POTPUNJE OSTVARI SUŠTINA DELEGATSKOG SISTEMA, STVARANJEM USLOVA ZA PUNO SAMOUPRAVNO I DEMOKRATSKO ODLUČIVANJE U SVIM INSTITUCIJAMA POLITIČKOG SISTEMA SOCIJALISTIČKOG SAMOUPRAVLJANJA;

4

- DA SE STVORE USLOVI ZA SVESTRANIJE RAZVIJANJE I JAČANJE LIČNE I ZAJEDNIČKE ODGOVORNOSTI ZA DRUŠTVENO ODLUČIVANJE U SVIM INSTITUCIJAMA SAMOUPRAVNOG I POLITIČKOG SISTEMA;

- DA SE DALJE DEMOKRATIZIJE I PODRUŠTVI KADROVSKA POLITIKA I, U TOM CILJU, DOSLEDNIJE OSTVARUJU NAČELA OGRANIČENJA POMOVRNOG IZBORA, ODNOSNO IMENOVANJA, POTPUNJE IZMERLJIVOSTI KADROVA NA FUNKCIJAMA, REDOVNO VRAĆANJE KADROVA U UDRUŽENI RAD PO ISTEKU NJIHOVOG MANDATA NA JAVNIM I DRUGIM DRUŠTVENIM FUNKCIJAMA, ŠTO SVE TREBA DA DOPRINESE ŠIRENJU I JAČANJU KADROVSKE OSNOVE, VEĆOJ AFIRMACIJI LIČNIH SPOSOBNOSTI I SUZBIJANJU TENDENCIJA REPRODUKOVANJA POLITIČKOG PROFESIONALIZMA.

U VEZI S TIM, PREDSEDNIŠTVO SFRJ PREDLAŽE SKUPŠTINI SFRJ DA USVOJI PREDLOG DA SE PRISTUPI PROMENI USTAVA SFRJ U NAZNAČENIM PITANJIMA I DA U TOM CILJU RAZNOTRI I OCENI KOJE BI ODREBE USTAVA SFRJ MOGLE PREDSTAVLJATI SHETNJU ZA POTPUNJE I DOSLEDNIJE OSTVARIVANJE NAČELA O KOLEKTIVNOM RADU, ODLUČIVANJU I ODGOVORNOSTI I TRAJANJU MANDATA PREDSEDNIKA, ODNOSNO PREDSEDAVAJUĆEG, PA IH ZBOG TOGA TREBA NEJATI.

PREDSEDIK PREDSEDNIŠTVA
PREDSEDIK REPUBLIKE

T. Žiljanić

jeti kad se radi o tako visokim ciljevima i plemenitim idealima za koje se bori naš pokret, a kojima teže svi narodi svijeta."

(Iz govora predsednika Josipa Broza Tita na početku generalne debate Šeste konferencije nesvrstanih zemalja, Havana. 4. septembar 1979. godine.)

„Politika“, br. 23677, od 5. septembra 1979. godine, str. 1—2.

155. Fotografija

Detalj iz dvorane za vreme govora predsednika Josipa Broza Tita, 4. septembra 1979. godine.

TANJUG, br. filma 31175/100

156. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito u Beogradu po povratku iz Havane, septembar 1979. godine.

TANJUG, br. filma 31175/588

Igalo, 18. februara 1975.

Imajući sve to u vidu, sadetak je organizacije Saveza komunista u JNA da i dalje radi na podizanju moralno-političke snage i borbene sposobnosti Armije, da produbljuje njen klasni i opštenarodni karakter i da doprinosi jačanju jedinstva naših oružanih snaga.

KONFERENCIJI ORGANIZACIJE SKJ U JNA

Dragi drugovi,

Upućujem vam pozdrave i želje da u budućem redu postignete još veće uspjehe.

U proteklom periodu ostvareni su krupni rezultati u izgradnji cjelokupnog sistema opštenarodne odbrane i posebno naših oružanih snaga. U tome su komunisti i svi ostali pripadnici JNA dali značajan doprinos.

Zahvaljujući aktivnosti organizacije SKJ u Armiji i angažovanju komandi, vojnih kolektiva i svih pripadnika JNA - povećana je borbena spremnost i učvršćeno moralno-političko jedinstvo Armije i naših oružanih snaga u cjelini. Postignuti su značajni rezultati u razradi i primjeni koncepcije opštenarodne odbrane, u obuci i opremanju naših oružanih snaga savremenim naoružanjem i drugim sredstvima. Unapređena je organizacija rada, učvršćena svjesna disciplina i odgovornost u izvršavanju zadataka. Produbljena je svijest pripadnika JNA o revolucionarnoj i klasnoj suštini socijalističkog samoupravljanja. Pripadnici armije su, kao i uvijek do sada, aktivno učestvovali u ostvarivanju politike SKJ.

Vi, razumije se, pratite situaciju u svijetu koja je, i pored nekih pozitivnih kretanja, i dalje zabrinjavajuća. Nema nijednog područja u svijetu koje je van rane opasnosti. Lokalni i ograničeni ratovi uvijek mogu da se pretvore u sukobe najširih razmjera. Nesvrstane zemlje su naročito izložene raznovrsnim napadima reakcionarnih snaga. Jugoslavija je, zbog svoje nezavisne i nesvrstane politike i socijalističkog samoupravnog sistema, neprekidno izložena pritiscima. Spoljni i umutražnji neprijatelji nastoje da oslabe jedinstvo naših naroda i narodnosti i umanje njihovu sposobnost u izgradnji naše samoupravne socijalističke zajednice i učvršćivanju njene nezavisnosti. Posebno im je stalo da oslabe našu odbrambenu sposobnost, i ulogu Jugoslavije u borbi za mir i progres u svijetu. Zato je neophodno stalno jačati odgovornost u dosljednom sprovođenju Ustava i ostvarivanju odluka Desetog kongresa i suočavati borbu protiv svih onih koji se različitim pozicijama

polučavaju da ometaju naš samoupravni socijalistički razvoj i našu nesvrstanu i nezavisnu politiku.

Imajući sve to u vidu, sadetak je organizacije Saveza komunista u JNA da i dalje radi na podizanju moralno-političke snage i borbene sposobnosti Armije, da produbljuje njen klasni i opštenarodni karakter i da doprinosi jačanju jedinstva naših oružanih snaga - Jugoslavenske narodne armije i Teritorijalne odbrane. Na bogatim tradicijama naše revolucije, treba neprekidno razvijati najužu povezanost naših oružanih snaga i naroda.

Briga za svakog čovjeka, razvijanje njegovih moralno-političkih i stručnih kvaliteta i svjesne discipline, njegovanje drugarakh odnosa, vrhunsko osposobljavanje jedinica i komandi za efikasno izvođenje borbenih dejstava u svim uslovima, opremanje Armije savremenim borbenim i drugim sredstvima i znalacko rukovanje sa njima - to su bitni faktori borbene sposobnosti JNA i stalni zadaci svih njenih pripadnika, a u prvom redu komunisti.

Jugoslavenska narodna armija je masovna škola socijalističkog vaspitanja naših mladih generacija. Mlade ljude u Armiji treba još avestranije vaspitavati na osnovama marksizma, u duhu bratstva, jedinstva i pune ravnopravnosti naših naroda i narodnosti, na tekovinama i svijetlim tradicijama našeg narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije, i dostignućima našeg socijalističkog samoupravljanja i politike nezavisnosti i nesvrstanoosti. Ideološko-političkom radu i marksističkom obrazovanju mora se posvetiti još veća pažnja u našoj Armiji.

Idejno-politička i akciona sposobnost organizacije Saveza komunista u JNA, njeno jedinstvo i angažovanost u sprovođenju politike SKJ - odlučujuće utiču na borbenu spremnost i jedinstvo Armije i njen revolucionarni i narodni karakter. Zato je jačanje uloge i odgovornost organizacije SK u izgradnji JNA i njeno idejno-političko, organizaciono i akciono osposobljavanje - trajan zadatak komunista u Armiji. Dužnost je svakog pojedinog komuniste i svake osnovne organizacije da doprinese ostvarivanju ovih zadataka.

Imajte stalno na umu da interesi daljeg razvoja naše revolucije i jačanje naše odbrane traže od svih komunista u JNA maksimalno zalaganje i još kritičniji i samokritičniji odnos prema radu, jer komunisti nikada ne smije biti zadovoljan postignutim.

Još jednom želim vam mnogo uspjeha u daljem radu.

„Naša vanjska politika dosad se zasnivala — a treba da se zasniva i ubuduće — na slijedećim principima:

1) Raditi svim silama na učvršćenju mira u svijetu. 2) Raditi svim silama na tome da Jugoslavija dodje do svojih prava, kako do onih koja su joj bila uskraćena poslije prvoga svjetskog rata — to jest da povрати nepravedan gubitak svojih teritorija kao što su Istra, Slovenačko primorje, dio Koruške itd. — tako i do onih koja proističu iz ovoga rata, a zasnivaju se na ogromnim žrtvama i šteti koju je pretrpjela naša država, to jest naši narodi. 3) Raditi na učvršćenju kulturnih, političkih i ekonomskih odnosa, u prvom redu s bratskim slovenskim narodima sa Sovjetskim Savezom na čelu, a i s ostalim zemljama, osobito s onima s kojima smo se zajedno borili u toku četiri godine protiv istog neprijatelja.”

(Iz ekspozea Josipa Broza Tita o spoljnoj politici Jugoslavije podnetog na Šestoj zajedničkoj sednici Saveznog veća i Veća naroda Narodne skupštine FNRJ, 1. april 1946. godine.)

„Politika”, 2. IV 1946.
Br. 12263, str. 1.

Josip Broz Tito govori u Nišu povodom Dana ustanka naroda Srbije, 6. jula 1952. godine.

„Borba”, Foto-dokumentacija

„Mi smo danas zemlja koja čvrsto stoji na stanovištu da treba ići sa onim narodima koji traže mir, koji se bore protiv rata. Mi nikada nećemo ući u rat kao agresori bilo na čijoj strani . . . Paktovi — to su formalnost. Savezi treba da se stvaraju u duši naroda, u njihovoj svijesti o potrebi zajedničke saradnje.”

(Iz govora Josipa Broza Tita u Nišu, 6. jula 1952. godine povodom Dana ustanka naroda Srbije.)

„Politika”, 7. VII 1952, br. 14223, str. 1.

Godina 1955. označila je prelom u odnosima između SSSR-a i SFRJ: delegacija sovjetske vlade i Partije, sa Nikitom Sergejevičem Hruščovom na čelu, doputovala je 26. maja u Beograd, i potpisala Beogradsku deklaraciju sa predstavnicima Jugoslavije, s Titom na čelu.

„Josip Broz Tito” (monografija), „Spektar”, 1977, str. 115.

160. Dokumentat Beogradska deklaracija.
Dokumentacija SSIP-a
161. Fotografija Predsednik Republike Josip Broz Tito i Nikita Sergejevič Hruščov, član Prezidijuma Vrhovnog sovjeta SSSR-a i prvi sekretar CK KPSS.
TANJUG, br. filma 06009/3
162. Fotografija Josip Broz Tito na zasedanju Generalne skupštine OUN, 22. septembra 1960. godine.
TANJUG, br. filma 09405/12
- „Mi vjerujemo da je naša zemlja doprinijela ne samo svojim nacionalnim interesima i težnjama nego i opštoj stvari svijeta. Kao potpuno nezavisna zemlja, ona djeluje sa uvjerenjem da ide putem koji u sadašnjem svijetu najsigurnije vodi miru i aktivnoj međunarodnoj saradnji. Idući tim putem, naša zemlja je izgradila plodne odnose sa svima koji su bili spremni da sa njom saradjuju na osnovi međunarodnog poštovanja, ravnopravnosti i nemiješanja.”
- (Iz govora predsednika Republike Josipa Broza Tita, 22. septembra 1960. godine na sednici Generalne skupštine UN.)
- „Politika”, 23. IX 1960, br. 16893, str. 1.
163. Fotografija Josip Broz Tito
AJ, Foto-dokumentacija
164. Dokumentat Poruka VIII svetskoj konferenciji protiv atomskih i hidrogenskih bombi i za sprečavanje nuklearnog rata, 31. juli 1962. godine.
- „Da se svijet jednom zauvijek sačuva od opasnosti ratnih razaranja i strahota.”
- (Iz poruke Josipa Broza Tita, VIII svetskoj konferenciji protiv atomskih i hidrogenskih bombi i za sprečavanje nuklearnog rata, 31. juli 1962. godine.)
165. Fotografija Josip Broz Tito na palubi broda „Galeb”.
AJ, Foto-dokumentacija
166. Fotografija Poseta SAD: predsednici Josip Broz Tito i Džon Kenedi pred Belom kućom u Vašingtonu, 17. oktobra 1963. godine.
TANJUG, br. filma 13245/43

Foto: Neri / Neri / La Espresso / 1976

167. Fotografija

Poseta predsednika Josipa Broza Tita Sovjetskom Savezu: srdačna dobrodošlica građana Moskve, 18. juna 1965. godine.

AJ, Foto-dokumentacija

168. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito je predvodio jugoslovensku delegaciju na Konferenciji o evropskoj bezbednosti i saradnji, 30. juli — 1. avgust 1975. godine.

(„Nesvrstani“, „Spektar“, Zagreb, 1977, str. 134)

„Jedan od najvećih rezultata ove Konferencije je opšta saglasnost svih država-učesnica o poštovanju principa nepovredivosti granica. Time se ostvaruje jedan od najosnovnijih uslova za jačanje povjerenja među ljudima. Jugoslavija je, nastojeći stalno da razvija dobrosusedsku saradnju i do sada dosljedno poštovala princip nepovredivosti granica sa svim svojim susjedima. Sada, kada ova Konferencija nepovredivost granica usvaja kao jedan od temeljnih principa evropske bezbjednosti i saradnje, želim ovdje da svečano izjavim da ovaj princip moja zemlja smatra obaveznim i za sebe i za sve svoje susjede u odnosu na postojeće granice, utvrđene bilo mirovnim ugovorima ili drugim važećim međunarodno-pravnim instrumentima koje su potpisale vlade Jugoslavije i pojedinih njenih susjeda ili one zajedno sa vladama nekih drugih država.“

(Reč predsednika Josipa Broza Tita, u svojstvu predsedavajućeg, kada je otvorio prepodnevnu sednicu, drugog dana rada KEBS, 31. jula 1975. godine.)

„Politika“, 1. VIII 1975, br. 22206, str. 1.

169. Dokument

„Evropska povelja“, Helsinki, 1. avgust 1975. godine.

Dokumentacija SSIP-a

170. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito potpisuje „Evropsku povelju“ u ime Jugoslavije.

„Politika“, Foto-dokumentacija

171. Fotografija

Detalj iz dvorane za vreme rada KEBS, Helsinki, 30. juli — 1. avgust 1975. godine.

TANJUG, br. filma 27612/35

172. Fotografija

Predsednik Republike i predsednik SKJ Josip Broz Tito sa članovima jugoslovenske delegacije prilikom zvanične posete Sovjetskom Savezu i susreta sa Leonidom Brežnjevim, generalnim sekretarom CK KPSS i predsednikom Prezidijuma Vrhovnog sovjeta SSSR-a, Moskva 16. avgust 1977. godine.

TANJUG, br. filma 31006/35

173. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito govori na velikom mitingu u Pjongjangu, 28. avgusta 1977. godine.

TANJUG, br. filma 29505/182

„Danas niko ne osporava da je svijetu potreban mir. Ali pravog mira neće i ne može biti dok se ne riješe problemi koji tište međunarodnu zajednicu, dok se ne ugase postojeća krizna žarišta i onemogućiti izbijanje novih. Zato mi dajemo punu podršku svim narodima koji se bore za slobodu i nezavisnost, za mir i napredak u svijetu.”

(Iz govora predsednika Josipa Broza Tita u Pjongjangu, 28. avgusta 1977. godine).

„Politika”, 29. VIII 1977, br. 22952, str. 1.

174. Fotografija

Dolazak predsednika Josipa Broza Tita 31. avgusta 1977. godine u zvaničnu posetu NR Kini i susret sa Hua Kuo Fengom, predsednikom CK KPK i predsednikom Državnog saveta.

TANJUG, br. filma 29507/14

„Kada se saradnja zasniva na principima ravnopravnosti, razlike ne predstavljaju prepreku, tim prije što mi ne želimo da svoje koncepcije namećemo jedan drugom. Pokazalo se ne jedan put da se pojedinačna iskustva, ma koliko bila uspešna u jednoj zemlji, ne mogu nametati drugim zemljama i narodima kao opšta zakonitost socijalizma, svejedno koja to zemlja bila i o kakvom se iskustvu radilo . . .

Ez obzira na teškoće, mi smatramo da je neophodno da što veći broj zemalja učestvuje u razgovorima koji bi doveli do popuštanja međunarodne zategnutosti i smanjenja nepovjerenja medju državama.”

(Iz odgovora predsednika Josipa Broza Tita na zdravicu Hua Kuo Fenga na svečanoj večeri, 31. avgusta 1977. u Pekingu.)

„Politika”, 31. VIII 1977, br. 22954, str. 1.

140

148

149

175. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito primio je u Belom dvoru šefove delegacija i šefove diplomatskih misija zemalja-učesnica Beogradskog sastanka u okviru kontinuiteta KEBS, 10. oktobar 1977. godine.

TANJUG, br. filma 29625/164

176. Dokument

Poruka predsednika Josipa Broza Tita učesnicima Beogradskog sastanka KEBS-a, Beograd, 5. oktobar 1977. godine.

Služba za dokumentacione i arhivske poslove SSIP-a, grupa za KEBS.

177. Fotografija

Detalj iz dvorane u Sava centru za vreme rada KEBS-a, oktobar 1977. godine.

TANJUG, br. filma 29625/25

178. Fotografija

Predsednik Josip Broz Tito prilikom susreta sa predsednikom Francuske Republike Valeri Žiskar d'Estenom, u Parizu 12. oktobra 1977. godine.

AJ, Foto-dokumentacija

„Ja sam duboko uvjeren da bi takav prilaz, za koji se zalažu nesvrstane i mnoge druge zemlje, omogućio proces stvarnog rješenja postojećih problema sa kojima se svijet susreće. Nasuprot tome, detant koji bi bio sveden na odnose između blokova ili samo pojedinih sila, nužno bi imao sva opterećenja koja sobom nosi blokovska politika i udaljio bi nas od onih ciljeva koje smo zapisali u dokumentima u Helsinkiju.”

(Iz zdravice predsednika Josipa Broza Tita na svečanoj večeri u Jeli-sejskoj palati koju mu je priredio predsednik Žiskar d'Esten, 12. oktobra 1977. godine).

„Politika”, 13. X 1977, br. 22997, str. 1.

179. Fotografija

Predsednik Republike Josip Broz Tito.

AJ, Foto-dokumentacija

180. Dokument

Faksimil „Politike” od 27. februara 1980. godine, kada je Savezni sekretar za inostrane poslove SFRJ Josip Vrhovec predao poruku predsednika Republike Josipa Broza Tita Indiri Gandi o zabrinjavajućem stanju u međunarodnim odnosima i potrebi ulaganja napora svih zemalja za obnavljanje i razvoj detanta kao univerzalnog procesa i jačanja mira i sigurnosti u svetu.

AJ, Biblioteka

181. Fotografija

Predsednik Republike i predsednik SKJ Josip Broz Tito.

„Tito—Partija”, tom III, „Spektar”, Zagreb, 1977, tabela LXXX.
Biblioteka „Djuka Dinić”, Inv. br. 58081

152

153

162

159

165

166

168

171

172

173

UČESNICIMA BEOGRADSKOG SASTANKA
KONFERENCIJE O BEZBJEDNOSTI I SARADNJI U EVROPI

Sa posebnim zadovoljstvom upućujem pozdrave učesnicima Beogradskog sastanka Konferencije o bezbjednosti i saradnji u Evropi, koji se održava u vrijeme veoma značajnih i složenih političkih događaja i kretanja, kao na evropskim, tako i na širem međunarodnom planu.

Prošlo je nešto više od dvije godine od sastanka, na najvišem nivou u Helsinkiju, Konferencije o evropskoj bezbjednosti i saradnji. Bili smo tada, a i danas smo, s pravom uvjereni da taj skup i dokument koji smo usvojili predstavljaju dugoročnu osnovu i realan program jačanja naše vlastite bezbjednosti i svestrane ravnopravne saradnje. Tada smo uspješno zacrtali i puteve i načine našeg doprihosa izradjivanju bezbjednosti i demokratske saradnje i na širem međunarodnim prostorima, u interesu ne samo evropskih već i svih drugih zemalja, i u želji da stvorimo pretpostavke za ostvarenje suštinskih težnji čovječanstva ka miru, bezbjednosti i prosperitetu, a time i ka sreći čovjekovoj.

Možemo sa sigurnošću reći da su tokom ove dvije godine postignuti značajni rezultati u ostvaranju onoga što smo u Helsinkiju svečano usvojili. To ohrabruje, ali ipak ne možemo biti zadovoljni činjenicom da je u ostvaranju Završnog

dokumenta bilo kolebanja, nedovoljne cjelovitosti i dosljednosti. Posebno zabrinjava to što se odnosi u nekim značajnim oblastima razvijaju suprotno očekivanjima koja smo zajednički sagledali i izrazili u Helsinkiju. Ovdje prije svega mislim na vojne aspekte bezbjednosti, na nastavljanje sve veće trke u naoružavanju, koja ne samo produžuje nepovjerenje, već prijeti da izmakne svakoj ljudskoj kontroli.

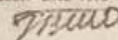
Očigledno je da se, i pored postignutih uspjeha, moraju ulagati veći napori svih zemalja radi efikasnijeg ostvarenja historijskog programa iz Helsinkija. Upravo zbog toga smatram da je zadatak koji se nalazi pred Beogradskim sastankom od izuzetne važnosti. Potrebno je da se na potpun, otvoren i pravedan način razmotri šta je dosad ostvareno, i da se, strpljivim radom, kao i mjerama koje treba iznaći, početakne dinamičnije i sveobuhvatnije ostvarenje Završnog dokumenta. Ti značajni ciljevi zahtijevaju da u radu Beogradskog sastanka, kao što je to bio slučaj i u dosadašnjem radu KERS-a, dominiraju politički realizam, državnička odgovornost i međusobno uvažavanje.

Uvjeren sam da će takav konstruktivni duh biti prisutan u vašem odgovornom radu i da uspjeh neće izostati. To od sastanka u Beogradu s pravom očekuju ne samo narodi i javnost zemalja učesnica, već i ostali svijet koji je sve više prožet uvjerenjem o nedjeljivosti mira, o nezavjivosti problema i tijesnoj povezanosti svih regiona. Socijalistička

Federativna Republika Jugoslavije i njeni predstavnici će nastojati da pruže pun doprinos takvim zajedničkim nastojanjima. Jugoslavija i njen glavni grad su sretni što im uloga domaćina omogućuje da pomenu kao bi ovaj odgovorni posao bio obavljen što je moguće uspješnije sa rezultatima koji će svima nama i cijeloj međunarodnoj zajednici uliti nove nade i ohrabrenja i pružiti sve razloge da optimistički gledamo u budućnost.

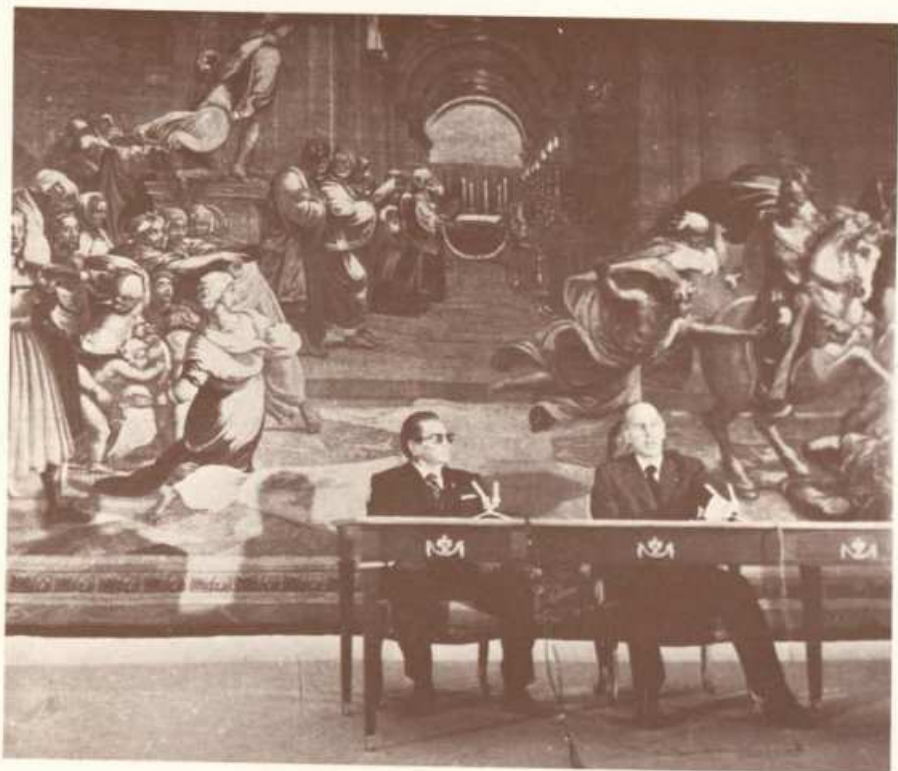
BEGRAD, 5. OKTOBAR 1977.

Josef Broz Tito

174

178

